

463

ИССА БУТАШЕВ

БН/ЗД-АШС
Б 36
с 463

Мюрегииден жырлайма

-(Bank) 2

5.80.

ИССА БОТАШЕВ

КР
✓

Проверено 1963 г.

ЖЮРЕГИМДЕН ЖЫРЛАЙМА

(ЖЫРЛА БЛА НАЗМУЛА)

с 763

КАССР
Республиканская библиотека
им. И. К. КРУПСКОЙ
г.р. НАЛЬЧИК

КЪЫРГЪЫЗ КЪЫРАЛ БАСМАСЫ

Фрунза—1957

СЮЙГЕН ПАРТИЯБЫЗ ЖАШАСЫН!

Кремильни чыракълары жаналла
Битеу дуньяны юсюн жарытыб.
Партиябыз бизни алыб барады,
Жарыкъ жашау эшигин кенге ачыб.

Уллу кыралыбыз — туугъан журтубуз
Хар кюнден ариудан ариу чагъады.
Жашасын бизни суйген Партиябыз —
Алгъа, коммунизмге алыб барады!

Бизни кыралыбызча жарыкъ, эркин
Тенгизледен ётюб кырал табылмаз,
Халкъланы жарыкъ кюню — Партиябыз,
Аны дуньяда бир кюч хорламаз.

Жашасын бизни суйген Партиябыз —
Бизни тынчылыкъ жол бла алыб барад.
Битеу дуньяны кюнча жарытыб,
Жер юсюнде тынчылыкъны сакълаб турад.

Кюнден кюннге техниканы ёстюрген
Бизни уллу Партиябыз жашасын!
Халкълагъа кыуанчлы жашауну берген
Бизни суйген Партиябыз жашасын!

Ленинни осуятларын толтургъан
Бизни сыйлы Партиябыз жашасың!
Алгъа, коммунизмге алыб баргъан
Бизни уллу Партиябыз жашасын!
Саулайын дуньягъа тынчылыкъ!—деген
Жандан суйген Партиябыз жашасын!

1956.

ЕМЮРГЕ БИРГЕ

Сени ариу жумушакъ тилинг
Туугъанды жарыкъ жыр жырларгъа,
Жырла, Къабарты, жарыкъ жырла,
Биз бек суйебиз тынгыларгъа.

О, къабарты халкъ, биз туугъанбыз
Кавказда бир жулдуз тюбюнде,
Биз таудан акъгъан Бакъсан суудан
Ичгенбиз сени бла бирге.

Сени жырларынг желча учады
Битеу ёзенлеге таулагъа
Бек къызыу таулу салам бизден,
Къабартылы къарындашлагъа!

Суйген назмучуларынг этген
Бек ариу жырларынгы сени
Жарыкъ ауазда жырлайды,
Суйген эм мамыр халкъым мени.

Бизни Кязимии жырларын сен
Суйюб тойларынгда жырлайса,
Кёб эштгенбиз жырлагъанынгы,
Сау бол! Таулуланы сыйлайса.

О, багъалы къарындашыбыз!
Жолдан чырмагъанны жокъ эте,
Бир-бирни сыйлай жашагъанбыз
Биз бир къабынны эки эте.

Жигит жашларынг, бек батырла
Эм кыызларынгда ёсгендиле,
Аланы жүрек кючлерин да
Жаула кёб кере кёргендиле.

Жангы колхоз эм совхоз къурай
Биз мюлкге болдукъ толу ийе,
Коммунизмге таукел учарбыз
Къанатларыбыз бир-бирге тийе.

Озуб кетген зулму кюнледе
Сен кёб артыкълыкъ сынагъанса,
Болмагъацпайын юйюнг, жеринг
Бай халжарларында къалгъанса.

Къарны ацдан, юсю жаланнгачдан,
Кюню аны аман бла батхан
Къайда къан ичген байда, бий да,
Сыртында къамичи ойнатхан.

О, Къабарты халкъ! Ма сен энди
Бай халжарында жашамайса
Сен ишлеген кёол кыйынынгы
Къан ичген байгъа ашатмайса.

Суйген Партиябызны кючюнден
Сен жарыкъ совет юйде жашайса
Жеринги байлыкъларын алыб,
Сен жаз башы кюнча жашнайса.

Ёседиле фабриклеринг,
Шахталарынг эм заводларынг,
Ма сени бек уллу жашаугъа,
Мурдорну салгъан байлыкъларынг.

О, Къабарты! Сен къыралыбызда,
Партиябызгъа багъалыса:
Бизни бек суйген таматабыз,
Орус халкъны къарындашыса.

Багъалы тенгим артха къара
Сен жеринги къалай ёсгенине
Бурун байлагъа жалчы болгъан,
Бююн халкъгъа оноу этгенине.

Сени жырларынг бла бирге
Урады мени жаш жүрегим,
Сени бла бирге мен болсам,
Къарыулу болады билегим.

Ма сени бла бирге мен болсам,
Бек къарыулу болады билегим.
Совет Къабарты кёб жашагъын,
Олду мени жүрек тилегим.

1956.

САБИЙЛИКНИ ЭСКЕРИУ

Жылла оза-оза барсала да
Сабийлигим кѣб тюшеди эсиме,
Къайтмазлыкъ сабий жылларым менн
Кѣрюннгенлей турадыла кѣзюме.

Сабий кѣргенин унутмаз дейди,
Унутмайма ойнаучуму кюнлюмде,
Чертлеуюк жыяргъа барыучумму,
Ажокъада чертлеуюкле жетгенде.

Къойчулагъа къозу кютерге да,
Барыучуем тенглериме кычыра,
Мени жырлагъан тауушуму уа
Бийик акъ къая ызымдан къайтара.

Бек суйючюем жугъутур кибик,
Бийик къая ыранлагъа чыгъаргъа,
Альпинист Эльбрусдан къарагъанча
Сыртдан ариу элибизге къараргъа.

Жай эртденликде кюнчюк къакъгъанлай,
Барыучуем таш-кѣпюрге чабханлай,
Кѣпюрден суугъа секире эдим
Чабакъ секириб, кѣлге ташайгъанлай.

Сабийле батыргъа санаучук,
Эмилик атха миниб чабханны,
Бизни аллыбыз бийик тѣбеден
Чана бла къушча учуб баргъанны.

Сентябрь айы жетиучю эди,
Кюнлюмде бачхала да саргъала,
Жарыкъ къонгуроу да къагъыла эди
Ол бизни жарыкъ школлагъа чакъыра.

Школгъа къууаныб барыучу эдим
Ашыгъыб эм ал партада олтургъа,
Мен дерслерими кѣб окъуучу эдим
Кюрешиб отличникледен болургъа.

«Сен Ленинни ишин толтурургъа
Хазыр пионерлерден бирлери бол,
Бююн сени пионерге алабыз,
Отряддан къызыл галустугунгу ал».

Деб, пионерле жыйылышында,
Бойнума галустугуму такъдыла,
Манга къууанчлы жарыкъ кюн мени,
Ма тенглерим пионерге алдыла.

Къызыл галустугум бла ант этеме,
Керти Ленинчиледен бири болургъа,
Мен къыралыма къоркъуу кюпледе,
Жаным, сени аяб артха турмазгъа.

Пионерде берген антымы мен,
Ёмюрюме жүрегиме салгъанма,
Мен хар заманда да, антым, санга
Кертичиледен болгъанлай турама.

Ишлерге, окъургъа эм солургъа
Эркинликле берген суйген кыралым,
Биз окъуучулагъа, жаз солургъа
Лагерледен толгъан Кавказ тауларым.

Гебсоркъа кибик, нарат терекни,
Тюз тѣпбесине мен чыгъычуедим,
Пионер костѣрда исламбей тебсеб,
Мен хорлаб саугъала алычу эдим.

О! анам, мени туугъан журтум сиз
Мени кыуанч жашауда ѣстюргенсиз!
Жарыкъ сабийлигим къарт болсам да
Унутмайын турурча этгенсиз.

Сабийлик кыуанчлы жылларым
Ѣтгендиле ала манга кыайытмазла,
Энди бююнню кюнлериме да
Мутхузду деб кимле да айтмазла.

1956.

АЛГЪЫШ

Колхоз тюзде алчы болугъуз,
Сиз ашхылагъа тенг болугъуз,
Эришиуде алда болугъуз
Билимни теренин алыгъыз.

Къарангыгъа чыракъ болугъуз,
Бутсузгъа тыйакъ болугъуз,
Къарыусузгъа билек болугъуз,
Сокъургъа кёзле болугъуз.

Бизни кюзюбюз кюнлю болсун,
Жазыбыз да жауунлу болсун,
Дууларыбыз мирзеуден толсун
Колхозубуз бай колхоз болсун.

Тюз нийетли болсун жюрегибиз,
Къарыулу болсун билегибиз,
Акъыллы жаш болсун тенгибиз,
Халкъгъа болушсун билимибиз.

Суйген кыралыбыз къурчлансын,
Къайдагъы да бизге сукълансын,
Жарыкъ жашау сала билмеген
Бизни жашаудан юлгю алсын.

Юйдегибиз кирсиз болсун,
От төгереги кялын болсун,
Душманларыбыз жалын болсун
Уруш аты жокъ болсун, кюрусун.

Бизни аман адам кюумасын,
Не бек кюуса да жеталмасын
Этген муратына табылмасын
Ашхылыкъ да бизден кетмесин.

Ичибизден аман чыкъмасын,
Тилчилени артлары болсун
Хомух-мытырда бизден чыкъмай,
Алчылыкъ бизден кетмей турсун.

Халкъла кярындашла болсунла,
Чырмагъанланы жокъ этсинле
Биз Совет халкъ бла бирге
Деу коммунизмге жетсинле.

Дунья мамырлыгъы жашасын,
Уллу Партиябыз жашасын
Бизни Ленинчи жолда элтген,
Правительствабыз кёб жашасын!

Аны суймеген эки атылсын,
Жюреги ачыудан жарылсын,
Битеу жерни юсюнде эркин,
Бизни кызыл байракъ салынсын!

Төгерек этген ындырыбыз,
Төрткюл этгенда черенибиз,
Дунья тынчлыгъы жашасын!
Олду бизни бек тилегибиз.

Бек битсинле колхоз сабанла,
Жокъ болсунла тилчи аманла
Къарындашла болсунла битеу
Жерин юсюндеги адамла.

Биз къалын сюзген гумулубуз,
Гумул да туйюлдю бозады,
Сизге тенгле, алгъыш назмусун
Малкъар поэт Исса жазады.

1956.

ВОЛГАГЪА САЛАМ

Мен ийеме санга салам узакъдан,
Волга, уллу орус суугъа, Кавказдан,
Санга, орус сууланы атасына,
Бир гитче къарындашынг Басхан суудан.

Бараса сеvirден чыгъыб тенгизге,
Сен жерни жарыб кесинге жол алыб.
Жагъангда шахарлагъа эм элlege
Сени бек ариу сыпатынг нюр салыб.

Сени уллу терең эм кенг сууунгда,
Трамвайла, кемеле жюзедиле.
Волга—Дон, сиз бирге къошулгъан
кюнде
Кёбле сизге алгъышха келедиле.

1955.

ТИЛЧИ

Ой тилчини тили юзюлсюн,
Ма сыпаты адамгъа ушаш,
Тенгин угъай атасын сатар,
Аны жүреги къаб къара таш.

Кёзюнгден таша жерде тилчи,
Сени къаб къара кёмюр этер,
Кёзюнгде уа, ол ариу тилли,
Деб айтырча, ма керти нёгер.

Акъылы кир, иши къарангы,
Анга юят, айыб да неди?
Сени къараб да кёрмейин,
Сенден тенгинге тил этеди.

Ол къайдан ангыласын; керти
Ётюрюкню бек хорларыгъын.
«Бозасы къайнамагъан жерде,
Сюйюучюд сугъаргъа къалагъын».

Жашыртын келир тынгыларгъа,
Сенден ётюрюк тил этерге.
Къалай сюе эдим аллайны
Тюз уу жыланчыча эзерге!

Къурурлукъ къалай сыйындра болур
Аллай бир кир иш жүрегине.
Тюз адамдан тил этиб, сора
Къалай къарай болур кезюне!

Хауле итча айланыб жыяр,
Ётюрюк, керти да хуржуннга,
Къарасанг адамгъа ушайды,
Ариу кереем дерча анга.

Чыдаялмаз къаламны алмай,
Ол кюн төрт—беш къагъыт боямай,
Жазыб, чабыб конторгъа жетер
Эртденликде эртде танг атмай.

Къоркъуб жазгъанына къол салмаз,
Ол тил этмей атлам атламаз,
Хайыр юйюне бир да этмез,
Къыралгъа ашхылыгъы тиймез.

Аллайгъа хатасыз терс болур,
Ол не тюзню да терсге санар.
Сени кесинден тели сунар,
Ичинги билирге кюреше башлар.

Аны кир, харам жүрегинден
Аман багуш ийис урады,
Къуру — мен кимден тил этейим,
Деб, сагъыш этгенлей турады.

Къурумуну жыйылыб хазырды,
Бек тюз адамлагъа жагъаргъа,
Аны тилчи болгъаны билинсе,
Хазырды башхалагъа атаргъа.

Этюрюк хапарла кёб жайар,
Чибинчикге уллу пилди дер,
Этюрюгю кёгюрчюнчюкню
Буруб ач къара чаука этер.

Аны аузуна тюшсенг, сени
Къанынгы ичиб бир да тоймаз,
Тилин кесиб итге атсанг да,
Ол тил этгенин бир да кьоймаз.

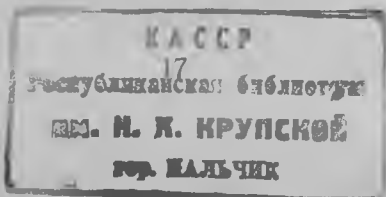
Кёрюб да болмайла адамла,
Аны тасхачы душманныча.
Андан жийиргениб къачадыла,
Таб, жукъгъан ауруудан къачханча.

Барды ичибизде быллайла,
Кирсиз шауданны бокълагъанла,
Хайыр ишни, ишге санамай,
Тили созула айланганла.

Эки тенг шуйохла эселе
Тюз туугъан къарындашла кибик,
Тилчи, тенгликни ояр: терек,
Ичин кемириучю къурт кибик.

Туугъан журтунгда суйе эсенг
Сен ёмюрге гокга чагъарын,
Къадалыб аллай аман хансны
Бек терк юзда къурут тамыры.

1956

АЛИЙЧИКНИ ТЕРЕКЛЕРИ

Сегиз жыллыкъ жашчыкъ Алийчик,
Эки балли терекчик орнатды.
Къалгъанлагъа юлгю кѣргюзтюб
Учительге да кесин махтатды.

Терекчиклеге ашхы бакъсам
Баллилери бишерле кызарыб,
Диб суу къуйуб тебреди Алий,
Эртденликде танг ата туруб.

Ол эки балли терекчикле,
Экиси бир кюн туугъан элле,
Жаз-башы жылы желчик ура
Терекле кѣгериб тебрелле.

Ала эгиз эгешчиклеча,
Ёселле бир-бирге эрише,
Алийчик алагъа суу берет
Ол суусаб этмезге кюреше.

Жылкычы тайчыкъларынача
Терекчиклерине сакъ къарайд,

Алий окъууда отличникди,
Ол юйде жумушха да жарайд.

Терекле жаз-башы жылыуда
Терк къадалыб кирпич ийдиле,
Ючюнчю кюза Алийчикге.
Къыб-къызыл баллиле бердиле.

1956.

АСКЕРДЕ СЮЙГЕНИМЕ ЖЫР

Военный школда окъуйса,
Сен кѣб тюрлю билим алырса,
Колхозда къалгъан суюгенчигинги,
Сен'а мени эсингде тутарса.

Сен, суюгеним, кѣз гинжингича
Бизни Совет чеклени сакъларса,
Совет жашла къркъакъ
Болмаучулла,
Сен батырланы жерин табарса.

Бизни унутмай сен, суюгеним,
Колхозубузгъа письмо жаза тур,
Сен жигитледен бирлери болгъун
Кавказ таулада туугъан жугъутур.

Суюгеними келгенин айтыргъа,
Тенг-къызым суююмчюге чабхаат,
Суюгенчигим аскерден келгенлей
Ой, анам санга кийеу болгъаат.

Военный кийим ариу жарашат
Сени субай ёсген санларынга,
Сен келгинчи санга тансыкъ болуб
Къарагъанлай турлукъма аллынга.

Бир душманыбызгъа бой бермезле
Сени уа бек къарыулу къолларынг,
Акъ-туякъ тор атда ариу ойнайла
Мен бек сүйюучю ариу санларынг.

Газетде чыкъгъан суратчыгъымы
Сүйгениме саугъагъа ийеим,
Сени ёхтем ёсген ёшюнюнгде
Мен орденле жылтыраб кёрейим.

Сен да аскерде, мен да колхозда —
Экибиз алчыладан болайыкъ,
Биз коммунизмни кюнлерине
Биринчи тизгинледе барайыкъ.

1956.

ЖАЗ БАШЫНДА.

Мутхуз булутну тюбюнден,
Алтынча кюн да жылтырайт.
Жер да акъ кийимин тешиб
Кюн жылыууна ышарад.

Кёкден кюн да жылыуу блз
Къарны аямай эритет,
Къурч бузладан ычхыныб суу
Шууулдаб жухдан секирет.

Чыбчыкъчыкъла да келдиле
Жырлаб кеслерин билдире.
Жер да жылы тылпыу этет
Кюн сайын бети кёгере.

Ана баласын этгенча,
Кюн да жерни уппа этет.
Къыш да акъ атына миниб,
Жети айлыкъ жолгъа кетет.

Жаз-жаз! деб жаныуарчыкъла
Бир-бирге шыбырдайла.
Сабийчикле тонну тешиб
Жалан кёлек ойнайдыла.

Агъач эм жерда барысы,
Къолан кюйюзню кийдиле.
Терекле да арну чагъыб,
Чапыракъчыкъла, ийдиле.

Кырдыкда дорбункъулланы,
Ёнлери къобузгъа ушайт.
Тар къолдан акъгъан суучукъ да.
Таза кюмюшча жылтырайт.

Жазны жылы тылпыуундан
Къар эриб кетгент тюзледен.
Къурч ёгюзле да сабанига
Чыгъадыла МТС-леден.

1956.

КЮЗ АРТЫНДА

Мутхуз туман кюн кюз артында
Кюнню узуну кириши этет.
Сууукъ, огъурсуз жел да терезе
Къангасын къабыргъагъа туйет.

Колхозчула тирликни битеу
Жыйыб кышха хазыр тюбейле,
Къарылгъашчыкъла юяларын
Къойуб кюн чыкъгъаннга тебрейле.

Булутла жыйылалла таулагъа
Кётюрюб тенгизледен жауун.
Хар колхозчу кышха тюбейди,
Мирзеуден толтуруб кенг дууун.

Жауунлу кюз арты келгенди,
Жерден жашил кюйюз келгенди.
Кюн бузулуб жауунчукъ жауат,
Желчик да тохтамай жыр жырлайт.

Жазгъы жашил кийимин тешди,
Жерни юсю битеу саргъалыб.
Къырауда кюмюшча жылтырайт
Кюн къакъгъанлай чыммакъ
агъарыб.

Сюрюучюле да тау жайлыкъдан
Къышлыкъгъа сюрелле малланы.
Колхозчула къышха къадалыб
Хазырлайла мал орупланы.

Тереклени чапыракъларын
Кюз саргълалтыб жерге агъызат.
Кюз арты жел кече узуну
Тохтаусуз аямай сызгъырат.

Къарт гелла сыгын отха кѣмюб,
Биширет кюлде картохланы.
Отчагъагъа тѣгерегиле,
Жыйгъант жашындан туугъанланы.

Тауда кюз-артында эртденден
Ингирге дери жауун жауат.
Хасан жамычысын да тешиб,
Комсомол къошда ийнек сауат.

Гитче сабийчикле орамдап
Жылы юйлеге жыйылдыла,
Таш-кѣпюрге да жууунургъа
Чабханлай барыуну къойдула.

Челеклени да алыб суугъа
Келин да эслеб-эслеб атлайт,
Кюз-арты жауун да тохтаусуз,
Тюбсюз челекча агъат-агъат.

1956.

КЪЫШ

Огъурсуз, хурметсиз къыш келди
Буз кишеннге салды сууланы.
Акъ къалпакълагъа кийиндирди,
Ол къырпакъ этиб агъачланы.

Къыш келиб, сууукъ боран урад
Терезе кёзлени суратлайт.
Жаз башына деричи жер да
Тыпч терен къар тюбюнде
жукълайт.

Сабийчикле да чанала бла
Бийик тёбеледен учалла
Тюз мияла кибик бузлада
Бир къаууму хайнюх буралла.

Жаз келир, суула да эрирле,
Буз кишенлерин да ташларла.
Къууанч шулдаб, эм шорхалаб,
Жазгъа хош келдиге чабарла.

Агъач да акъ къаллагъын тешер,
Ол кийимин алышындырыр,
Жазны келген къууанч тойунда
Битеу чыпчыкъларын жырлатыр.

Битеу жерни юсю кълалмай
Къыш кишенден эркин болурла.
Жаз саугъагъа келтирген жашил
Кѣлекни кийиб олтурурла.

1956.

Сюй мени ариу тилими,
Сюй сен мени сёзлерими.
Мени сүймеклик жырымы,
Жанымдан сүйген элими.

Сюй мени, мен сүйгенча сени,
Битеу таза жүрегимден,
Бир минутха мен кетермем,
Сен да кетерме эсингден.

1956.

Жаз башыны жылыуундан
Жерде кырдыкга жан кирет,
Суучукъ да къууаныб шорхалай,
Таудан кесин тюзге элтет.

Ырхыла кьолдан гюрюлдеб,
Ташланы тебере агъалла.
Чатда-сыртда дорбункъулла
Жарыкъ жырчыкъла жырлайла.

Таудан суу бойнуна эниб,
Кийик улакъла ойпайла,
Кюн чыкыгъандан къарылгъачла
Биягъы бизге къайыталла.

1956.

ЖАЙ ТАУ ЭЛДЕ

Къалай ашхыды жай элде,
Чууакъ кечеде тауушсуз
Хапар айтхан суу бойнунда,
Чырпы чрыт да шууулдаусуз.

Жашил кырдык агъачда жукълайт,
Жукъусурайт сары будай.
Отоу мюйюшюнден келинча
Булут тюбюнден къарайт ай.

Минги-тау да анга жете,
Кёкде жулдузчукъ жылтырайт.
Кём-кём терен кёлге кёкден ай
Кюзюге къарагъанча къарайт.

Кёлде акъ баппушла жюзгенча,
Кёкде акъ булутла жюзелле.
Элде солугъан ай кюнлерим
Сагъатча кёрюнмей ётелле.

Ай да бир-кириб, бир чыгъыб,
Акъ булут бла букъкъуш ойнаит.
Колхоз тойда студент жаш да
Абызехге кызыны сайлайт.

1956.

ИНГИРЛИКДЕ.

Гокга хансчыкъла ышаралла
Жаб-жашил кырдыкны ичинде,
Гитче жашчыкъ бешикде жукълайт,
Анасына ышара тюшюнде.

Кюн да сырт артына ташаят
Узакъ сыртны башын саргъалтыб,
Хар терек чапыракъгъа битеу,
Чыкъчыкъ тюшеди жылтыратыб.

Кёк да къарангы бола башлайт,
Уллу кёл да тауушсуз жукълайт.
Бийик кёкден дуньягъа къараб,
Ашхам жулдузчукъ жылтырайт.

Ай чыгъат чачыб булутланы,
Сабыр сууда ауанасын кёре.
Къарангы кечени жарытат,
Жарыгъын дуньягъа себе.

1956.

Сени сары алтын, кюн жаннганча,
Керти ариулугъунг алай жанат,
Кюн жерни жылытханча, сени да
Сюймеклигинг жюрегими жылытат.

Алтын кюнню жылы хауасындан
Битеу жерни юсю тюрленет:
Сени манга жангыз ышаргъанынг
Мени жюрегиме къууанч себет.

Кюнню жылыулугъу жер юсюн
Саулайын ырысхыдан талтурад,
Сен манга мудахыракъ къарасанг
Жюрегим туман кюнча, мудах
болат.

1956.

ЭКИ ПАРТИЗАНИГА

*Сарбашланы Магометге.
Батырбийланы Омарга.*

· Ёмюрлюк жыр, назму этилсин,
Ол желча учсун эм жырлансын.
Эсибизден ёмюрге кетмей,
Эки жигит партизан турсун.

Бийик таудан акъгъан сууну
Ташлагъа ургъан тауушу
Зынгырдатат къулакъланы,
Ачыуланыб Бахсан сууу.

Кавказ таула ачыуламыб
Къум боран этиб къарларын
Жаз тауукъла жырлайдыла
Бюгюн бек мудах жырларын.

Тюз къаб-къара жамычыча,
Къара туман киргент элге.
Эмина киргенча киргент
Фашист бизни сыйлы жерге.

Таулу халкъны жигитлери
Жыйылыб оноу этелле,
Жерибизде душман кьоймабыз
Деб партизаннга кетелле.

Жаралы болуб командир
Омар келиб тура эди,
Ол кьарындашы Магомедге.
Ал кьолунга сауут, — деди.

Ала партизаннга тебреб,
Кьолгъа сауут алгъанлай,
Элге душман тасхачыла
Келдиле ач ит келгенлей.

Омарлары эследиле
Фашистлени командирлерин,
Чардакъдан атыб жыкъдыла,
Эки душман офицерин.

Ол сагъатдан фашистле,
Артха айланыб кьачдыла,
Таулу партизан отундан
Кьобюсю кьабыр табдыла.

Омар жыйыны айталла;
«Автоматха юйрепингенбиз,
Гитлерчи махтанчакъланы
Былай кьачыб кьоб кьргенбиз».

Деб душман тасхачыладан
Бошаб агъачха кетдиле,
Жерибизге от бла келген
Отдан ёллюкдю дедиле.

Ала экиси да душманнга
Кёб заран бере эдиле,
Агъачдан кече элге эниб
Телефон жибни кеседиле.

Кече сайын душманла
Офицерлеринден бошай,
Фашистле уа тегерекге
Чаба, ёлтюргенни табмай.

Инчге белли, кенг жауурунлу
Омардаед къара къашла,
Эки кенделенчи жигит,
Экиси да жангыз жашла.

Магомед жарыкъ жаш эди,
Тойдан, ойундан тоймагъан.
Туугъан болмазет Омардан
Ариу атда ойнагъан.

Къалыш туманнга базыныб
Тилчилери алларында,
Фашист кирди кийикчиге,
Саут кёб къолларында.

Агъач, ташда Кенделенде
Бюгюн мудах кёрюнелле,
Фашистле къолларын байлаб
Эгечлени таугъа сюрелле.

Эки жашны юйлеринде
Фашист къалауур суйелед,
Офицер къарт Асиятха
«Таб партизан жашынгы дейд».

Омарны юйюн сакълайла
Тёрт мюйюшден пулемет салыб,
Мыллыкга басынган къушлача
Фашистле тегерекден алыб.

Жигит жашла тургъан дорбун
Тегерекден къуршаланды,
Эгечлеге ит офицер
Былай къычырыб башлады:

«Эй, сиз ит, кирли къахмеле,
Бусагъат дорбунга ёрлегиз,
Къарындашларыгъызны сиз
Терк бери алыб энигиз».

Радимхан бла Пазийге,
Офицер къычыра эди,
Алыб энемесегиз битеу
Элге от салырма деди.

Жашланы эгечлерине
Кенделен таба кёргюзтдю,
Офицерши урушханын
Омарны къулагъы эшитди.

Эки жигит да терк туруб,
Къолгъа автоматла алдыла,
Ала дорбун къыйырына
Келиб энишге къарадыла.

Юйренген къолда автомат
Фашистлеге терк бурулса,
Эгечлери мугурайыб,
Дорбун тюбуне къараса.

«Сауутларыгъызыны кьойуб,
Къайгъысыз бери чыгъыгъыз
Сауут кьоймай кьолугъуз да
Барын да бери атыгъыз.

Деген душман чанчхы сёзле
Жаш жүрекдени жандырды,
Кёб уруш этиб жашланы
Окълары тауусулуб кьалды.

Фашист итле терк басыныб
Кьолларып артха байлайла,
Жарлы эгечле кьарындашлагъа
Чачларып жырта сарцайла.

Къурманлыкъ малла сюргенча,
Фашистле сюрюб келдиле.
Эллеринде да тохтатмай
Нальчикге алыб кетдиле.

Элни кьарты анда-мында
Шургу-кенгеш эте элле,
Гичибизде тилчи барды,
Къурутургъа керекди дейле.

Кёнделенде, ариу элде,
Ожакъладан тютюн чыгъад.
Жашланы тутуб келдиле
Деб саулай эл къаугъадад.

Ала Омар бла Магомед элле,
Кьоллары байланыб келгенле,
Битеу халкъ насыбы ючюн
Жан берирге тебрегенле.

Таулу халкъны кѣб жигити,
Къырал ючюннге жан бердиле.
Олег Кашевой эм Зояча,
Эки жигит таулу ёлдюле.

Ёлмегенсиз сиз жигитле,
Сизлайла ёмюрге ёлмейле,
Халкъла ючюн жан бергенле
Халкъ эсинден кетмейдиле.

Угъай, бушуу бизни жунчутмаз,
Жилямукъ керексизге чыкъмаз,
Сизни ёлтюрген душман бизден
Жаны саулайын къутулмаз.

Багъалы къарындаш къабырда
Сизге большевик ант этебиз,
Сюйген къралыбыз ючюннге сиз
Бергенча биз жан берирбиз!

1944.

ТУУГЪАН ЭЛИМЕ

Зурпукла къайыталла кетген жерлеринче,
Ашыгыб учалла туугъан юйлеринче,
Кертиди «тойгъан жерден, туугъан жер»
ашхыд,
Къайда айланган да къайытат туугъан жерине.

Мен да быйыл урушдан бошаб аскерден
Туугъан жериме, ёсген элиме келеме,
О! мени жерим эм ариу туугъан элим,
Жанымдан эсе да мен сени суюме.

Сабий жылларым ётген элим Кёйделен,
Сенсе атамы — атасыны юясы.
Ёсген, туугъан жерин суюе билмегенни
Грошха тиймез жашауда аны пайдасы.

Къаяладан бюркюб чыкыгъан сууларынг,
Жухдан-жухха секириб ётген бууларынг,
Кийиклеринг зауукъланиган къауданынг,
Ариулугъу кёзле къаматхан тауларынг.

Жюз жыллыкъ къартча, Жамбаш тебе ёхтемди,
Бойнуна да башлыкъча туман чулгъаныб,
Элим жаз башында тереклеринг чагъады
Ариу кюйюзча жашил-къолап агъарыб.

Жылкыларынг жылкыыладап сайланган,
Бай колхозунг кюнден-кюннге ёсюб баргъан
Элим, сенсе жигит жашланы ёстюрген.
Къыралыма керекли кюнде полк берген.

Элим, сени мен унутмам ёмюрюмде,
Жаб-жашил тауларынгы унутмам,
Угъай, алгъа сюйгенимден айырылырма
Сендена мен ёмюрюмде айырылмам.

Мени этим ачымагъанча кёрюнет
Таб мурса кюйдюрсе да этими элимде,
Къайда айлансам, къайда турсам да мени,
Сен турса, элим, таймагъанлай эсимде.

Анда кёзюм дунья жарыгъын кёргент
Тилим анда, бек алгъа «амма» дегенди,
Атам ата-журту ючюн жан айамай
Граждан уруша къатышыб келгенди.

I

Келеме мен къарт таулагъа салам бере
Тюбеген ташынга дери уппа эте,
Аягъым атлаб жеталмагъан жеринге,
Алгъа мени муратым ашыгъыб жете.

Шахарда юч къатлы юйге ушайдыла
Ма, жеркли къолда, юч къатлы дорбунларынг.
Ол дорбунлада къошчула зауукъ эте
Киршида къагъа, жау чайкъай малчыларынг.

Къарт атамы кёб кёргенме жаз башында,
Биринчи къатысына ийнек жыйгъанын,
Экинчи къатысында бузоучукъланы,
Ючюнчю къатысында къошун тутханын.

Элде бек тамата кьартхача жетгенлей,
Мен чегет шауданнга хош келдиге бардым,
Хар кьайдан келген да анга барыучуд,
Мен да кьабланыб ичиб тансыгъымы алдым.

О! атамда суйюучю Гирхожан шаудан,
Ненча жашынгы урушха ашыргъанса?
Аланы урушланы бошаб келгинчи,
Кьарт аталарыча сакълаб тургъанса.

Кёб кызыу кюнледе эсиме тюшсенг
Айтыучуем тенглеримс халарынгы,
Сен ауругъанлагъа дарман болгъанынгы,
Жети кьаты жерни жарыб чыкыгъанынгы.

Хаймаша жайлыгъында колхоз малынгы
Кёбден санаб санларын киши айталмаз,
Инал—сыртында ёсген атларынгы
Чаришледе бир ат да чабыб жеталмаз.

Къой сюрюулени кьатларын да олтуруб,
Къойчула да сыбызгъы согъа жырлайла,
Тобукъгъа жете жайлыгъынгы кырдыгы,
Ашдан тойуб малла да сейир ойнайла.

Бурун атлы жюрюялмагъан Тызылгъа
Жолла ишлениб машинала баралла,
Кийикле чыгъыб жатыучу ыранлада
Энди алтын эм таш—кёмюр чыгъалла.

Кенделен! мени кёб махталгъан элимди,
Районум ёхтем тауну аты аталгъан
Республикам кёб махтаулу иши ючюю
Партиядаң сыйлы саугъа орден алгъан.

Хаймаша завод да бек жарыкъ жапалла
Сюйген атабыз Ленини чыракълары,
Қырдыгы жемча татыгъан жайлыкълары,
Чархла кибиқ уллу завод бишлакълары.

Биченчиле жыйын башчы ызындан
Тизилюб чалгъыланы бирча булгъайла,
Жамбашда Комсомол фермада бузоучукъла
Сютден тойуб улакъчыкълача ойнайла.

Аскерге бек сайланыб алынадыла,
Сени къушча учхан акъ туякъ атларынг,
Граждан урушда душманнга окъ болгъан,
Аналарындан жигит туугъан жашларынг.

Ала насыш ючюнге кюренгендиле
Къошулуб уллу Ленини аскерине,
Ленинчи партиябыз бизни жетдиргенди,
Ма быллай насыблы жашауну жерине.

Жашай эдик жашауубузгъа къууана,
Къайда зар да бизни жашаугъа сукълана,
Ушатхан эдик шахаргъа элибизни,
Бир душманнга бермебиз деб жерибизни.

Къыркъ биринчи къара жылда июнь айда,
Таулагъа да мудах чулгъаныб туман,
Мамыр къууанчлы бизни Совет къырал да
Уруш ачханет къандан тоймагъан душман.

Уллу орус къарындашыбыз бла бирге,
Битеу барыбыз сауут алгъанек къолгъа,
Тынчлыкъны бузуучулары ууатхынчы
Къайытмабыз деб ант этиб чыкъгъанек

жолгъа.

Ата журтубуздан душманны кѳурута,
Жан аямагъанлай уруш отха киреем,
Жауунча жаугъан окъла тѳбюнде алгъа
Мен жюрегимде, элим, сени элтеем.

Уруш сабыр болуб жукъласам тѳшюмде
Кѳрючюем элим сени мен тансыкълаб,
Душманны хорлаб урушдан кѳайытырларың,
Анача жашларыңгы тураса сакълаб.

II

Урушха бара аямы айтхан сѳзю!
«Жаныңдан туугъан жеринги сѳю» дегени,
Эсимден кетмейди аямы тилеги,
«Елсенг жигитча ел» деб письмо ийгени.

Анам сенден ичген сют бла этеме ант,
Мен туугъан журтум бла этеме ант,
Кѳорккъакъ болуб атам сени мен юялтмам,
Атакагъа чабханда арт тизгинде кълалмам.

Ашагъан туз гыржыным бла этеме ант,
Ичген таза сууум бла этеме ант.
Мен къланлы душманнга тасхабызны бермем,
Душманладан къланыбызны алгълнчы елмем.

Башыбызда сѳйлы кѳк бла этеме ант,
Кечени жарытхан ай бла этеме ант,
Кѳкден жаугъан кълардан жюрек таза болур
Мытыр кѳорккъакъ деген менден узакъ турур.

Жашау сѳймеклигим бла этеме ант,
Мен аямы кълабыры бла этеме ант,
Партиям кѳргюзтген тюз жолдан бурулмам,
Мени жаным саулай душманнга бой салмам.

Мен Кавказ тауларым бла этеме ант,
Жанымдан суйген элим бла этеме ант,
Жаш жапымы душманнга учуз бермем.
Кыралымы бир кыралгъа да тенг этмем.

Ата—журтубуз—кыралыбыз ючюн биз
Жан аямай, тау кыушлага ураек душманны,
Биз бараек алгъа фашизманы ууата,
Жокъ эте дунья тынчлыгъын бузгъанны.

Жарыкъ жашау берген партиям ючюннге
Уруш эм согъуш ёртенлеге кирликме,
Ёлюм манга жетсе, элим, къаным бла
Сени атынгы жерге жаза ёллюкме.

Туугъан элим, къан жаугъан кызыу урушдан,
Мен тохтамай санга салам жазыучуем
Сабийликде, табшинде агъач кертмеле
Жыйуучму мен тюшюмде кёрючюем.

Берлинде ит фашистлени ууатыб бошаб,
Суйген кыралыма, элиме тебретим
Уруш кёб кыралланы кёргюзтдю манга,
Алай кыралымдан сыйлы жер кёрмедим.

Поезд акырын келгенча кёрюнет,
Мен бек ашыгъаем элими кёрюрге
Урушда ёлген жашларынгы барындан,
Келечиме элиме салам берирге.

Элим, сени кёб жашларынг къайтмазла,
Ёлгендиле уруш ёртселде ала.
Битеу адам улуна насыб ючюннге,
Жауларын бергендиле, жашлайын ала.

Алыкѡа кѣб аналагѡа жашларындан
Жигит ѣлген хапарлары келир
Баласын кѡайтмазын билген ананы
Жюреги жаз башы жабалакѡча эрир.

Элияча жетсе, кѡуугѡун урушладан,
Анала, эгечле таралыб жилирла,
Алай ийнанмазла кѡара кѡагѡытха,
Ёлгюнчю жашларын кѡайытыр деб сакѡларла.

Багѡалы анала жилигѡанны кѡойуб,
Урушдан дунѡа тынчлыгѡын сакѡлайыкѡ
Энтда от салыргѡа кюрешген итлеге
Ол муратны унутугѡуз дсб айтайыкѡ.

Ма энди тобла тауушу тохтагѡанда
Мамыр жылы желчик урады бетиме.
Кѣкрек толу солуйма ѣз хауамдан
Кѡууаныб кѡарайма мен Совет жериме.

Угѡай, анала, жашлагѡа жилимагѡыз,
Ала жанларын учуз бермегендиле,
Кѡыралыбызны душманларын ууата
Аны ючюн жан аямай ѣлгендиле.

Ма, кѣремисиз, бизни мамыр жашауда
Кѡыралыбызны кѡалай ѣсуб баргѡанын,
Бизни Партия Ленинчи жолда элте.
Коммунизмге жете-жете баргѡанын.

Ёс! жашна-жашна сен, мени Совет жерим,
Жаз башында кюнча жашнайт туугѡан элим,
Кѡыралымы, жерими ѣсгенин кѣрсем,
Тюз таулагѡа тенг—болады жюрегим.

Келеме мен кзарт таулагъа салам бере
Тюбеген ташынга дери уппа эте,
Айагъым атлаб жеталмагъан жеринге
Алгъа мени муратым ашыгъыб жете.

1945.

СОВЕТ СОЮЗНУ ЖИГИТИ
БАЙСОПТАНОВ АЛИМНИ
ЖЫРЫ

Сабийлигингден сен, бийиклени
Суююб, ёсгененг таулада.
Сен кыралынгы кышу болгъаненг,
Уча эдинг булутлада.

Сен ёлюрме—деб кыркыа билмеген
Бир батыр лётчик болгъаненг,
Кыралыбызгъа душманны иймей,
Кыурч кыала кибик тургъаненг.

Кыралыбызгъа кыанлы фашистле
Уруш ачдыла, чабдыла.
Сени огунгдан куююб, аланы
Кёбюсю кёкден акъдыла.

Совет лётчикле, тау кыушла кибик,
Кёк бийигинде учханда,
Фашист лётчикле кыача эдиле,
Сен ызларында болгъанда.

Ара шахарыбыз Москваны,
Кеси юйюнгча, сакъладынг,
Аны ючюн уруш этген заманда
Сен ёлюрме деб кыркымадынг.

Уучу ёлтюрген бёрюленича,
Сен жойган жау 'лётчиклени
Санаучу эдинг, кыш кырганыча,
Кыуучуенг фашистлени.

Сени жигитлигинг, батырлыгынг
Битеу кыралга айтылганд,
Балый теги си сени жутса да,
Атынг халкынг была кыалганд.

Ата журт урушда фашистледен
Отуз самолет агыздынг.
Жигит ёлседа, жигитлик жашайд—
Сен халкыны эсинде кыалдынг.

Кыралыбызны душмандан саклай,
Бергенсе, батыр, жанынгы,
Жырларыбызда жашарса бизни,
Унутмабыз биз атынгы.

Ёсюб келген жаш тёлю—барыбыз
Биз сенден юлгю алыбыз,
Кыралыбызга тийген душманны,
Сен уруучуча, урурбуз.

Сени ёлтюрген фашист итледен
Сени кыанынгы алганбыз,
Тау этегинде, тууган элинге
Санга сыйлы сын салганбыз.

Кыралыбызны жауладан саклай,
Бергенсе батыр жанынгы.
Жырларыбызда жашарса бизни,
Унутмабыз биз атынгы!

1954.

ПАРТИЯНЫ ЖАШЫНА

Партиябызны барды сүйгөн жашы,
Ол Қызыл жұлдузну тубюнде туугъанд,
Қыралны хар ишинде алда барад,
Анга Ленинчи комсомол аталгъанд.

Ол, партияны жауларын ууата,
Болушханд тайдыргъа аланы жолдан.
Граждан урушда ишлери ючюн
Сыйлы саугъала алгъанды кыралдан.

Комсомол билетини юсюнде да
Қызыл байракъ Ордени жылтырагъанд,
Махтаулу ишлеринде юлгю болуб,
Партияны берген ишин толтургъанд.

Уллу ишлени махтау жылларында
Қыралны ёсдюрюуде алгъа баргъанд,
Узакъ Востокну кенг агъачларында
Кеси атлы ариу шахарны салгъанд.

Махтаулу Ленинчи байрагъында да
Эки сыйлы Ордени жылтырагъан,
Ата журт урушу башлаинганында
Жаш кьолуна сауутну таукел алгъан.

Фронтлада жан аямай урушхан,
Заводда, колхозда ахшы ишлеген,
Эрлиги жаш тѣлюге юлгю болгъан,
Ата журтун хар сагъатда кючлеген.

Жаш комсомолчу Александр Матросов,
Кѣкюрегин душман дзотуна салгъан,
Жаш кѣкюрегин душман окъ тешсе да,
Аскерине алгъа барыргъа жол ачхан.

Махтаулу Москвачы орус къыз Зоя
Фашистлени складларын жандыргъан,
Душманны зорлугъуна боюн салмай,
Эр солдат постунда тургъанча, тургъан.

«Жаш гвардия» — Краснодарчула,
Олег Кошевой, аны жолдашлары –
Ала комсомолну батыр жашлары,
Дуньягъа айтылгъан батырлыкълары.

Ата журт урушда жигитлиги ючюн
Ючюнчю сыйлы Орденни да алгъан,
Жаш тѣлюню Ленин кѣргюзтген жолда
Алгъа, коммунизмге, алыб баргъан.

Кюрешде Ленини ордени бизни
Жигитликге эм эрликге чакъырад,
Партияны сыйлы ишин толтурууда
Ол бизге тюз жолну кѣргюзтюб турад.

1951.

ФРУНЗЕ ШАХАРГЪА

Онсегиз жыллыгъымда мен бек алгъа
Фрунзе шахары, сени кѳргенме,
О, Къыргъызстанны ара шахары,
Сени туугъан элимича суюгсенме.

Суюгсенме сени тюз орамларынгы,
Булутлагъа тирелген тауларынгы,
Къонакыгъа шуйохларын жарыкъ алгъан,
Къыргъызстан, сени мамыр халкынгы.

Суюеме кюнден-кюннге ёсюб баргъан
Жангы ишленген бийик юйлеринги,
Таудан акыгъан кирсиз тау сууларынгы,
Жай булутсуз чууакъ ингирлеринги.

Мен суюгсенме орамларынгда субай
Акъ тереклеринги, эмен паркынгы,
Сени мамыр кечелерингде, жарыкъ
Жулдузлача, хауа чыракыларынгы.

Сен жашса, жазбашы кюн жашнагъанча,
Ёсген, чакыгъан эм къууанчылыкъдан толгъан,
Заводла, фабрикле, школларынг,
Атынга столица деб аталгъан.

Халкъны жигитлерини сын ташлары
Ариу кенг площадларынгда тургъан,
Къыргъызстан, сени батыр жашларынг
Ата журт урушда батыр аталгъан.

Сюйген шахарым Тянь-Шань этегинде,
Мамыр къууанчлыгъы кюз кечеледе,
Керти жүрегимден сүйгенме сени,
Унутмам, айлансам да не жерледе.

1955.

СЕН АРИУГЪА

Сен, кырдыкда ёсген гокга хансчыкъча,
Бир башхача ариуса кьалгъаапладан.
Кёб ариулааны кёргенме, мен алай
Ариуса сен ариулааны барындан.

Къара чачларынг табанынга жете,
Кёзлеринг — сютге дугъумну атханлай,
Узун кирпичке кёзлеринги жаба,
Жарыкъларын жашладан жашыргъанлай.

Сенден аriu болмаз жерни юсюнде,
Ариудугъунг ай жарыкыгъа эрише,
Сюймеклик къабханынга тюшгенме мен,
Къыйналмам, андан чыгъаргъа кюреше.

Терк-терк кёралмасам, санга тансыкъдан
Мени жюрегим кызыу отда кюед.
Башым кьой десе да, унамай жюрек,
Ол сени кесинден эсе да сюед.

Ариулугъунг ушайды толгъан айгъа,
Инчге белинги алтын бели бау кършайд.
Тенглеринги ичинде ариулугъунг
Ариу садда роза битгениге ушайд.

Сюймекликни отунда жанама мен
Къургъакъ мюшгериле отда кюйгенча.
Сен ариуну мен чексиз бек суйгенме
Тахир ариу Зухураны суйгенча.

Бир ариугъа да алышмаз эдим мен
Сени аягъынг къойуб кетген ызны.
Мен кюндюз азама, санга термиле,
Тюшюмде кёреме сен ариу къызны.

Бир къарасанга сен мени кёзюме,
Нечик бек ушайса сен толгъан айгъа!
Бармаз жеримде да барыучума мен,
Тибсей билмесем да, сен баргъан тойгъа.

Жарыкъ тойда сен тебсерге деб чыкъсанг,
Ариу бойнунг мыпчакъларынгдан жанад.
Сени кёрген жашлагъа къалмайд
тыпчлыкъ,
Ол кече жукъламай танглары атад.

Сени къашларынг толмагъан айлача.
Жашланы сагъышлы этген сёзлеринг.
Бизни элни чыракъсыз жарыталла
Элия жашнагъанча кёзлеринг.

Тойда сен, башха жашлагъа къарамай,
Кирпиклеринги бир кётюрчю манга.
Жашла бары сыйлы салам ийелле,
Сенича ариуну табхан анагъа.

Сюймеклик аурууундан ауруйма мен,
Сенсе дейле ауруууму дарманы.
Ёмюрю къууанчда, насыбда ётер
Сени кибик ариу къызны алгъанны.

Ариуум, сакълайма жауабны сенден,
Къалай болурла сакъланган сёзлеринг,
Манга тынчлыкъны берлик туююлдюле
Сени ол мен бек суююучю кёзлеринг.

Сен ышарсанг, ёлгенлени къабырдан
Къобарыса деб келеди кёлюме.
Жанынгы бер десенг да, аямай,
Ариуум, жанымы санга берирме!

Кюнде эсима ненча тюше эсенг,
Анча назму тизгин жазылса эди,
Ийнан манга суймекликни юсюнден
Андан уллу китаб жазылмаз эди.

1955.

ХАЗЫР БОЛ!

Пионер! Хазыр бол жигитликге—
Тенгизде жюзюб, учаргъа кёкге,
Сёзюнгю атыучу болма желге.
Хазыр бол! Хар заманда хазыр бол!

Кюреш билимни теренин алгъа,
Таматалагъа намыслы болгъа,
Китабланы аямай окъургъа,
Билимли болгъа, акъыл алыргъа —
Хазыр бол! Хар заманда хазыр бол!

Окъуусуз кыйынынг хайыр бермез,
Билимсиз сени жолунг кенгермез,
Кёзюнг да кёрлюк затларын кёрмез.
Хазыр бол! Хар заманда хазыр бол!

Ал тизгинде барырча болургъа
Коммунизм кюнлерине — алгъа
Юйрет кесинги хазырланыргъа,
Хазыр бол! Хар заманда хазыр бол!

Дайым хазыр болгъун болушургъа
Чолакъгъа, ёксюзге эм сокъургъа,

Тюзлюк ючюн къяяча туругъа —
Хазыр бол! Хар заманда хазыр бол!
Жауну, шуйохдан айыра билге,
Шуйохла ючюн жанынгы берге,
Къыралынг ючюн отха кирирге —
Хазыр бол! Хар заманда хазыр бол!

1955.

ТЕНГИМИ ЖАШЧЫГЪЫНА

Къызыу салам, менден санга
Бюгюн төрт жылынг толгъанга,
Ёсюб келген санчыкъларынг,
Ушагъанына атанга.

Мен алгъыш этме санга,
Тайчыкъча чөрчек болгъанга,
Ол сени ёстюргенлеге —
Атанга бла ананга.

Салам жилауукъ жашчыкъгъа,
Шулпуча жиламукъчугъунга,
Гитчелигинде болмаса
Бир жилау келмесин санга!

Атангы тенгинден салам
Бек таза жүрекчигинге,
Ол тазалыкъ сенден кетмей
Турсун битеу ёмюрюнге!

Суйеме сени, атанг кибик,
Халкъынга жараулу болсанг,
Къыралынгы алай суйюб,
Къорууларгъа хазырлансанг!

1955.

СЕНИ КЪОБУЗУНГ КЪУУАНЧ
БЕРЕДИ

Казиев Билялгъа.

Къобузунгу тауушунда халкъынга
Жаз суула шууулдауу эштиледи,
Хар заманда да сен кирген юйлеге
Сени бла бирге къууанч киреди.

Санга жюз жыллыкъ къартла, жаш кюнлери
Къайытыб келген кибик, тынгылайла,
Къобузунг жашланы, къушча, учурад,
Аланы санлары ариу ойнайла...

Жюрегисе тойланы, оюнланы,
Жарыкълыкъдан айырылмай, келесе,
Жыр эжиусюзча, той къобузсуз болмайд,
Сен бизге къууанч, жарыкълыкъ бересе.

1956.

СЮЙМЕКЛИКГЕ

Сюймеклик, санга кѣб назму жазылгъанд,
Мен да жазычуларынгдан болайым.
Дуньяда сени юсюнгден жазылгъан
Китабха мен да бир тизгин кѣшайым.

Сюймекликсиз жашау кѣууанчлы тѣююд,
Сюйгенин тамбай — рахатлыкѣ табылмаз.
Табхапча кѣрюнсе да — ѣтюрюкдю,
Сюйгенинги табмай—жукѣунг тынч болмаз.

Сюймеклик эм назму эгечледиле,
Аланы бир-бирден киши айырмаз.
Суусабынги сууукѣ суу кѣандырса да,
Жюрек сюймекликден ѣмюрде кѣанмаз.

Сюймеклик ушайды ахшы назмугѣа,
Жазбашы кюннге ушайды сюймеклик.
Сюймеклик жангыз кѣайынчыкѣча кѣалыр,
Аны ѣкюлю болмаса кишилик.

1956.

АЛГЪЫШ АЯКЪ

Келигиз жашла тойда, кѳууанчда
Боза аякѳны кѳолгѳа алайыкѳ,
Бозагѳа усталаны биз сыйлай,
Аланы саулукѳларына тартайыкѳ.

Кимни саулугѳуна ичейик жашла,
Бу экинчи гоппанны толтуруб?
Тиширыула бизни бла олтуруб
Биз ичейик, эски адетни кѳоюб.

Кѳарт аналагѳа эм жаш кѳызлагѳа,
Алагѳа намыс эте барайыкѳ.
Ишде да бизден артха кѳалмайла
Столда да энди бирча болайыкѳ.

Мен бу аякѳны кѳолума алыб,
Жулдузлагѳа эм айгѳа кѳарайма,
Сиз, Совет тишириуула, жигитле,
Сизни саулугѳугѳузгѳа тартама.

Аналарындан жигит туугѳанланы
Биз саулукѳларына тартайыкѳ.
Бек ариу кѳызчыкѳла, кѳгюрчюнчюкѳлеча,
Сиз сѳйгенледен биз да болайыкѳ.

Ма саулукъларына мен тартама
Уруш отдан ётген жигитлени,
Тартама жанларын кыызгъанмайын
Халкъ насыбы ючюн бергенлени.

Къууанчдан-къууанчлы болад жашауубуз,
Жаз—башы дуньяча жашнайт
кыралыбыз.

Аны ючюн ёлгенлени унутмай
Аланы ёмюрге эсде тутарбыз.

Мен ичеме энди жерни юсюн
Уруш ёртенле алмасын деб.
Халкъ тынчлыгъын бузуучу душманладан
Дуньяда жангъызы кълмасын деб.

Мен ичеме дунья тынчлыгъы ючюн
Битеу халкълагъа къарындашылыкъгъа!
Жер битеу адамлагъа да жетерикди
Кек тар бодмагъанча жулдузлагъа.

Къысхасын айтханда мен ичеме,
Халкъла арасында мамырлыкъ ючюн,
Бу боза голпаны кётюреме, адамла
Сизни барыгъызгъа насыблыкъ ючюн!

1956.

ЧАЛГЪЫЧЫЛА

Эртденлик къарангысында,
Танг аз жарый башлагъанлай
Чалгъычыла турадыла
Жыйын башчы кычыргъанлай.

Хайт-хуйт этиб чалгъычыла,
Биченликге жетедиле.
Тизилиб чалгъыларына,
Шуу-шуу дей къалакъ этедиле.

Жыйын кюн орта азыкъда
Тарх-турх этиб чалгъы тишейт,
Хоншу комсомол жыйында
Бизни жыйынига эришет.

Эй! жашларым, хайдачыгъыз,
Хоншула озуб кетелле,
Биз чалгъы тишегинчи ала
Битеу сыртны гебен этелле.

1956.

ЭРИНЧЕКНИ ДАРМАНЫ

Сен бригадир мени кыйнама,
Эртденликде келиб мени юятма.
Мен татлы жукъудан тойгъунчу
Манга ишге бар деб да айтма.

Жукъу дегенинг татлы затды,
Алан, аны къалай билмейсе?
Кесинг да жукълаб тынчайсанг'а
Сен солургъа къалай суймейсе?

Къысма сен мени ишге бар деб,
Колхозда ишчиле кѣбдюле,
Ала эринчек туйюлдюле,
Ала мени ючюн ишлерле.

Бираз юй салкъында жатайым,
Сабанны менсиз да сюрюрле,
Менде да барды кызла, жашла,
Окъуудан тыйсам ала ишлерле.

Ишлегенлени бек суйеме,
Къалай ишлей болурла кызыуда,
Сен чырмама мени, бригадир,
Ала ючюн жатайым салкъында.

Кесим'а жатаргъа суйеме,
Мен бир да тохтаусуз жукълайма,
Кюз кёб будай алгъан кёрсем
Аууз сууларым келе къарайма.

Къыш келир, аш керек болур деб,
Сагъыш да этмейди бу жукълайды,
Ашха жетгенде уа жигитди,
Ол иште барын да хорлайды.

Эрикгенден юйюнден чыгъыб,
Конторлары таба баргъанды,
Туура эди къабыргъа газет
Къараб сейирсиниб къалгъанды.

Кюзюгеча къарагъан кёреем,
Анга ол газетни чыгъаргъан,
Кеси окъуна болур дейме
Ол суратда сыртындан жатхан.

Газетни битеу окъуй элле
Элде уллу-гитче да жыйылыб,
Сурат бу мытыргъа ушайды,
Тюбюне мытыр деб жазылыб.

Ол кюнден башлаб сабийледе
Атыңа уа мытыр аталды,
Ол жатса, турса, ишлесе да
Газет кёзюнден кетмей къалды.

Ол газетни окъугъанлы
Кёб жукълаучусун да кьойгъанды
Бу газетде дарманын табыб,
Колхоз иште алчы болгъанды.

1956.

ОКЪУРГЪА ШАХАРДА

Агъач чемоданчыкыны алыб,
Аны да инбашына салыб,
Шахаргъа тебреди Азрет,
Тенглери бла саламлашыб.

Азрет элинде жетиичи
Классны ахшы бошагъанды,
Агроном болуб шахардан
Элге къайытыргъа айтханды.

Кызыл ууурт алаша жашчыкъ
Окъугъанды элден чыкъмайыш,
Бириичи келди ол, кинода
Болмаса шахар кёрмейини.

Тёгерегине терк-терк къарай,
Ажашыб кетерме дегенча,
Аузун ачыб къарайды шахаргъа,
Бюгюн кёзю жарыкъ кёргенча.

Азрет тауда юйренмегенд
Бийик юйлени кёрюрге,
Анга эшиклерин кенг ачыб,
Шахар чыкъгъанды хош келдиге.

Анасындан къаты къучакълаб,
Атасындан бек эрхелетиб,
Шахар элли жашланы сүйюб
Окъутад терен билим бериб.

Азрет келди бийик юйге,
Башында да къызыл байрагъы,
Техникумед ол юйню аты,
Анда аны кѣб шуйохлары.

Азретге окъуучу тенгле
Миingi таудан хапар соралла,
Ол Эльбрусдан келгенине
Кесин да альпинист суналла.

Азрет черкес, орус тенглеге
Таулу колхоздан хапар айтад,
Жарыкъ Совет окъуу юйде ол
Къууанчлы жаш билим алад.

Техникумда окъуйдула
Аллай колхозчу къызла, жашла
Бурун'а ата, аналары
Окъуусуз къарангы къалгъанла.

Кѣб кыралда жокъ аллай эркинлик
Хар ким къайда сүйсе окъургъа,
Жарлы ишчи эллини жашы,
Окъуу алыб билимли болургъа.

Бизни сүйген къралыбызда уа,
Къаллай усталыкъ сүйсенг да ал;
Тюнене къойчу болгъан эсенг,
Бюгюн окъу да инженер бол!

1956.

Сабыр кълалкый, ариу, гитчечик,
Узун кирпикчиклерин жабады.
Табхан анасыны аууазы
Ол суйген жашчыгъын
кълалкытады.

1956.

ИСМАИЛ БЛА БОЙНАКЪ

(Пионерни хапары.)

Окъуучула окъуу жылны бошаб,
Тюнене арт экзамен бергенбиз,
Жай бизни чакъырад, келигиз деб,
Ким лагерге, ким ишге тебрегенбиз.

Жай кюнледе, Бахсан сууу шуулдайт,
Кесин суу жагъада ташлагъа урад.
Бир-бир жеринде сюзюлюб да барад,
Чексиз ачыуланган кюню да болад.

Жай пионерни чакъырад—ким къайры,
Барыб ишлерге—солургъа суйсе да;
Мен пионерме, хар заманда къойчу
Атама болушама солууумда.

Жайлыкъгъа атамы къойчу къошуна
Барыб къойла, къозучукъла кютеме,
Мени атам битеу республикагъа
Белгили къойчуд, мен аны билеме.

Атамы ёшюнюнде алтын майдал
Отдан ариу жылтырайды, жанады,
Алтын жулдуз майдалны жюрютгеннге,
Жюрегим мени чексиз сукъланады.

Улуу болсам мен да алырма деб
Акыйлым жүрегими терк жабсарад,
Атам энт да быйыл да выставкагъа
Кёкюрегиде майдал жытырай барат.

II

Къошха барама оразикле ашай,
Къыб-къызыл гокга хансла отча жашнай,
Сыртымда алмала бла улакъ гыбыт,
Китабларымыда мен юйде къоймай.

«Жашым! Исмаил сау келгин» деб атам,
Къоцдан кюле мени алыма чыкъды;
Бойнакъда мени унутмай тансыкълаб,
Ийнакълаб ол бутларыма чулгъанды.

Атам сорад манга: быйыл школну
Сен быягъы иги бошагъанмыса?
Жигит, сен быягъы болушургъамы,
Окьюуунгу бошаб манга, келгенсе?

Атам, мен суйеме малчы болургъа,
Школну бошаб шахаргъа барыб
окуургъа,
Мен билимми мал ёстюрюуге бериб
Сенича алтын майдал алыргъа.

Атам манга: ашхы, окуу, жашым сен,
Таулула суйген иш къолгъа алгъанса
Ашхы окъусанг, сен кёб билим алсанц
Мал усталыкъгъа ачхыч табарса,

Сен малны юсюнден окъурукъ эсенд
Малны халине шагъырей бола тур.
Сени къой сюрочючюкге салайым,
Ашхы кют, семирд, тегерекге эс бур.

Санга болушургъа уа мен берликме
Сени эртдеги шуйохунг бойнакъны;
Ол сюрюу кыйырындан бирда кетмез
Жаны саулай берюге туюкъ бермез.

Бойнакъ кыйырда бек ашхы къалаурд
Тишлери жютют, бек эштет къулагъы,
Ол аман кюн келтирир кек берюге,
Бойнакъ сакълагъан сюрюуге чабханны.

Мен бек ыразыма дедим атама,
Бойнакъ бла мен киб кюнде кый
кютгенбиз,

Кесим'а сюрюуге терк-терк къарайма,
Эчкиле—къойла бары къалай семиз.

Ерге тауда жайлыкълагъа къарасанг,
Кырдыкны сылай жайгъы желчик чабад
Сол жаныбыз кюн батханнга къарасам'а,
Хоншу колхозда ёсюб жашнай барад.

Бек бай колхозду бизни колхозубуз,
Ненча минг кый, ненча—минг эчкиле!
Сабан сурген жерибиз да бек кибдю
Къышлыкъны кырдыклары бийикдиле.

III

Бюгюн Бойнакъ бла мени артыкъда
Ишибиз эки, юч кере да кибдю.
Узун мюйюз, уллу сакъал къарт теке
Хили эте жаныбыздан этгенди.

Не сюрююню алыб терсине элтед
Не кеси айырылыб бир-жары кетед:
Сакъалы уа ассыры бек узундан
Таб сүйелиб турса да жерге жетед.

Турмайды хайырсыз теке хилисиз
Таб этмей эсе да уллу хата.
Бойнакъ! буйрукъ береме, мен командир
Деб, жетиб текени ызына къайтар.

Бойнакъ жетди, алай теке, махтанчакъ,
Юялмай бойнакъгъа бой: къалай салсын,
Сюрюу аллында жүрюген текеди
Тамата, сора баш ийиб къалай къалсын.

Теке кёкюрегин Бойнакъгъа буруб
Турат, деб къоркъмай эсенг бир тий
манга,
Сермеширге мюйюзлерин бурады,
Кет, Бойнакъ, мен хата этерме санга.

Бойнакъ къоркъакъладан туююл,
батырды,
Сермеб текени сакъалындан алад.
Бизни махтанчакъ, ёхтем къарт теке уа
Ыспассыз Бойнакъны аллында къайтад.

Алай бир-бирде тау къочхар къочхаргъа,
Жерни чача сермеширге баралла,
Мен алагъа бек къоркъуб къараучума
Дей, бу сагъат мангылайларын жаралла.

Бойнакъ жет да туююшгенлени айыр!
Деб мен анга буйругъуму береме,
Жетиб Бойнакъ къочхарланы айырса,
Мен сюрюююмде, тынчлыкъны кёреме

Жши ичинде, ажашыб гитчечик,
Къашхачыкъ, къозучукъ сюрюуден
кълса,
Бойнакъ излеб аны табхынчы тыпчаймаз,
Тийгена чырг да этмез жаны чыкъса.

Чабыб манга жетер ары чакъыра,
Кел деб жамчы этегимден тартыр.
Не этеди бу деб, ызындан барсам
Жипиде уа къозучукъ жатыб турур.

IV

Мени Бойнагъым бир къулакъсыз
жашайт,
Къулагъы керексиз юзюлмегенди.
Бёрюлеге бойнакъ сол къулагъына
Сермешиуде алай учуз бермегенди.

Бойнагъым къулакъсыз жюрюйдю харип,
Былтыр бир кюн къалын туман басханед,
Туман къалындан акъ мамукъгъа ушаш,
Ол кюн сюрюуге бёрю жыйын чапханед.

Атам атха мишиб туманда келсе,
Кече ауанача кёрюнед манга,
Аллай бир къалын туман эди ол кюн,
Кёрюнмезча кёзню кёзге ургъаннга.

Аллай кюн сюрюу къыйырында, тенгим,
Бек сакъ бола тургъун жукъламазгъа,
Къойларынгы бёрюлеге къырдырыб,
Тенгле ичинде бетинг къызармазгъа,

Ма аллай бир кюн ачы таууш чыккыды,
Бу пет деб тегерегиме кьарасам.
Бойнагтым'а бёрюле бла кюреше
Аны тауушу таба чабыб барсам.

Мен жетиб бёрюлени кёргенимлей,
О! ха-хай! этдим, аямай кычырдым,
Бёрю адам аууазындан бек кьоркьат
Деучюлерин мен эсиме тюшюрдюм.

Бойнакь айыуча битеу кючюн салыб,
Бёрюню сермеб тюз сыртындан алды.
Экинчи бёрю уа харип Бойнакыны
Сол кьулагындан кьабыб, юзюб атды.

Бек кьоркьуу баред ол кюн Бойнагыма,
Алай'а атам чабыб окьча жетди,
Бир бёрю кьачаргъа мыллыгын атды,
Бирина атамы перданы жыккыды.

Кундушлары ичинде мен барама,
Кюн бек кызыудан терлеб бетим да,
Сырымда улакь гыбыт кьой айран,
Хуржунумда Кязимни китабы да.

Кёлде жюзген бабушланы тауушум
Элгендире пионер жыр-жырлай барама,
Сюйсем окьургъа, сүйсем'а солургъа
Эркилик берген кьор болайым
ктыралыма.

Мен сүйе эдим битеу дуньядан,
Фашист урлугъу кьалмай кьурусала,
Битеу урунган халкыны сабийлери,
Бизни кьралдача насыблы болсала.

Энди бизде кьол кьыбды бла кьой
кьыркьмай,
Электричество бла кьыркьадыла,
Колхозларыбыз, бизни эллерибиз,
Кёб жангы техникадан толгъандыла.

Бек суйеме электричество бла
Кёб кьойланы кьыркькьааплагъа
кьараргъа,
Кесим алыкъа гитчеме, кьыркьмайма,
Келиучюме атама болушургъа.

Кьойланы сейир терк кьыркьыучудула
Бизни колхозну комсомол кьызлары,
Школданда келиучюлле болушургъа
Школну пионер — комсомоллары.

Мен быягъы атама болушама,
Кьойну кьуууб жетиб бутундан тутама,
Сентябрде кьойчу кьошда семириб,
Мен школубузгъа окьургъа барама.

Жамычымы жерге атыб хыжым бла
сермеб,
Кьойну тутуб кьой кьыркьгъаннга
береме.

Мал ёстюрюрге бизни таулуладан
Уста бир миллет да табылмаз дейме.

Бир-эки деб кьуууб кьойну жетсем
Бутундан сермесем ол кьой меники
Тенгим, чыбыкьлыгъында бююлюрге
Юйренсенг, бек ашхы жашау сеники.

Бир-бирде уа юркек ирик мени да
Сюйрегенлей къачад ызындан тартыб,
Мен'а къойну мюйюзюнден алама,
Битеу къарыу болгъанчыгъымы салыб.

Ол къойну төрт аягъыда байланыб,
Къой къыркъгъан машина тюбюнде
жатады,
Бир-эки минутадан ариу къыркъылыб,
Ол миронос секириб туруб къачады.

Къойларыбызны жюню акъ, къар. кибик,
Жюн ариу, мамукъ кибик жумушакъды,
Мен билеме шахарда къумач сокъгъан,
Къыз андан кишмир — бастон
согъарыкъды.

Ол къумачладан кийимге устала
Ала бизге ариу кийим тигерле,
Мени кютген къойларымы жюнюнден,
Жашла, къызла костюмла кийерле.

Бу къойланы жюнлеринден этилген
Кишмирден бла бастон кийимлени,
Кийгенле унутмагъыз, биз тилейбиз,
Ол къойланы кютген Бойнакъ бла мени.

1956.

СЮИГЕНИМЕ

(Жыр)

Сен тургъан шахаргъа бери келиб,
Сен ариучукъну къайдан таныдым?
Ариуса сеп кёгюрчюнчюк кибик,
Мен кёргенимлей суюуб къалдым.

Суюеме деб айталмай кетгенме,
Энди назмугъа жазыб ийенм.
Сенича ариу эсприк болад
Болса да мен тилеб кёрейим.

Мен къалай тёзалайым да сора
Сенича ариучукъну суюмей,
Суюмекликни ариу кийимчигин
Къолума алыб юсюме киймей.

Кюндюз кёзюмде, кече тюшюмде
Бир таймай турады сыпатынг,
Уллу Лермонтовну «Демонунда»
Ариу Тамарады сени атынг.

Тамара, сени къараб кёргенли,
Къарылгъашчыгъым, сени суюгенли
Жюрек тынчлыкъ жокъду маига
Ариу халларынгы билгенли.

Къуру сыпатынг туююлдю ариу,
Бар халында ариуду сени.
Къызгъанма сен кесинги манга
Насыблы этериксе сен мени.

Къыйналсанг да жауаб къайгар
манга,
Ма ол болсун къыйынлыкъ
кёрюрюнг,
Кесими къойуб санга тилейме,
Сени кёб болсун жашар ёмюрюнг.

Мен аз жазсам да сен кёб ангыла,
Бизге неках къагъыг жазылсын.
Сени манга ёстюрген ананы
Жашар ёмюрю кёб болсун.

1956.

АМАН КЪАТЫН

Аман къатын, тили да жерге жете,
Юйден юйге кире, элде айланыр.
Эри ишден келсе, ушхууур болмай,
Ахтыныб, ушхууурсуз жатыб къалыр.

Ахшы тенгим, къатынынг аман болса,
Сакъалынг чыкъгъынчы башынг агъарыр,
Къатынынга ачыудан жүрегинг'а
Жашлайын окъуна ауруулу болур.

Иш къыйынынгы башынга жаратмай,
Жүрүте билмей, зырафына чачар,
Анга: «Ахшыладан юлгю ал» — десенг,
Жагъыны тутуб, ата юйюне къачар.

Башхала колхозлада ишлей туруб,
Ол эл тубюнден юйюнге жыйылмаз.
«Юйюме, колхозума хайырым жокъ,
Былай жашау айыбды» — деб юялмаз.

Башха къатынлача, жыйрыгъын жуууб,
Юсюне да адамыча таб киймез,
Сабийлеге, кирсиз кийим кийдириб,
Къарынларын тойдуруб, школгъа иймез.

Эртденликде эри ишге кетгенлей,
Орамгъа чыгъыб, чѣплеу чѣплей турур.
Ол кюн аны этген иши ол болур —
Хуржунун тилчи хапардан толтурур.

Халына тѣзалмайын ачыулансаг,
Хыны этсенг, жюрегине терк ётер.
Жухун кѣпдюрюр да, ата юйюне,
Ёмюрде да къайытмазлыкъча, кетер.

Бу назмуда айтылынган къатынла
Жашауда ахшыладан юлгю алсынла,
Эл тубюнде айланганларын къоюб,
Юйюрге, ишге қѣллерин бурсунла!

1955.

АХМАТ БЛА ЗУХУРА

З у х у р а:

Эй халкъ, къарагъыз мынга,
Колхозчуд муну аты,
Жюзден сора иш кюню жокъ,
Тебсейди хаман къаты.

А х м а т:

Кюнлерим азд — деб къоялмам
Санларымы ойнатмай,
Бу жолну бир къойсанг'а, къыз,
Халкъ аллында юялтмай.

З у х у р а:

Сен колхозда алчыса — деб,
Халкъны къалай алдайым?
Колхозда алчы боллукъ эсенг,
Юялтмайын къояйым.

А х м а т:

Сен ариуланы бирисе,
Алчыланы бирисе!
Кѐб ишлеб, кѐб иш кюн алыб,
Сюдюрмесем кѐрурсе!

З у х у р а:

Мен аллай жашха барлыкъма
Ишде алгъа баргъаннга,
Хар бир ишде алчы болуб,
Кѣб махтаула алгъаннга.

А х м а т:

Кече жатмай, кюн олтурмай,
Къойларыма багъарма,
Къойларымдан кѣб тѣлю алыб
Мен махтаулу болурма.

З у х у р а:

Сен ишлеген халынг была,
Колхозда алчы болмазса,
Колхозда алчы жашлача,
Сен махтаула алмазса.

А х м а т:

Къойларымы семиртirme,
Аладан кѣб жюн аллыкъма.
Тракторчу жашла бла
Мен выставкагъа барлыкъма.

З у х у р а:

Ары барыр ючюнне сен,
Колхозда алчы болуб,
Иш китабынгы ичи да
Кѣб махтауладан толуб,
Аллай малчы болгъун сен,
Аллай къойчу болгъун сен.

А х м а т:

Эй, колхозчу жигитле!
Ахшы теңглерим мени,
Мен айыбсыз жүрүрме,
Ичинде жигитлени.

1955.

КЪЫЗНЫ ЖЫРЫ

Ариу инарла эте турайым,
Хар заманда да айтырча,
Мени суюгеним аллай бир жашды
Къалгъанла юлгю алырча.

Мени суюгеним жылкыла была
Сусамыр таугъа кетгенди,
— Жылкыларымы иги семиртиб
Алай келирме дегенди.

Суюгеним, тор атына да миниб,
Сусамырда жылкы кютед,
Аны акътуйякъ къашха ажири,
Чаришле де озуб кетед.

Мени суюгеним жылкы кютеди,
Жамчы этеклери жел эте.
Суюгениме инарла этеме,
Алчылыгына кёл эте.

Мен суюгенимден артха къалмазча,
Звеному алыб барама,
Къалгъан звеноланы ичинде
Мен да рекорд салама.

Комсомолчула иги ишлейбиз,
Башхалагъа юлгю алдырыб,
Сюйгеним да мен да Москвагъа
Барлыкъбыз, алчыла болуб.

Мени сюйгеним узакъгъа кетгенд—
Сусамыр деген таулагъа.

Бююн газетде чыкъгъанд —
сюйгеним

Орден алгъанды саугъагъа.

1955.

КОЛХОЗ ТОЙДА

Биз кьадалыб ишлейбиз,
Тюзлеге урлукъ салабыз,
Сюйген колхозубуздан
Иш хакъын кѣб алабыз.

Жашла келелле, сюрдюден,
Оюнладан тоймайла,
Колхозда эринчеклени
Ичлеринде кьоймайла.

Колхозда жарыкъ жашайбыз,
Къыралыбызны кючлейбиз.
Колхозчула биригиб,
Эллени сахар этебиз.

Бизде къарыу бек кѣбдю,
Волганы Доннга кьошханбыз,
Хайырсыз тургъан жерлерде
Жангы совхозла салгъанбыз.

Колхозда жарыкъ жашайбыз,
Биз байлыкъладан толабыз.
Партиябыз башчыбызды —
Коммунизмге барабыз.

Биз Москвагъа — Кремилъге
Колхозчу салам ийебиз.
Жашасын бизни Партия,
Жаныбыздан да суйебиз!

Жашасын деу кыралыбыз,
Совет халкыбыз жашасын!
Жарыкъ жашауну бергенди —
Деу Партиябыз жашасын!

1955.

ТЫНЧЛЫКЪГЪА

Озгъан урушну эски окопларын
Алыкъы топуракъ толтурмагъанд,
Жашлары урушда ёлген аналаны
Кёзлеринден жияямукъ кьурумагъанд.

Озгъан урушда салынган жарала
Энтда да бары сау болмагъандыла,
Фашистледен кёрген азапларын да
Алыкъы халкъла унутмагъандыла.

Фашист бомбала кюл этген шахарла
Энтда ишлениб бошамагъандыла,
Урушда ёлгенлени аналары
Энтда жияягъанны кьоймагъандыла.

Биз къалай унуталайыкъ: фашистле
Сабийлени хурметсиз кьыргъанларын,
Сокъур къартланы танкалагъа тагъыб,
Ёлюклерин суйретиб баргъанларын.

Бар халкъланы душманлары—фашистле
Энтда «атом бомба» — деб кьычыралла,
Къандан тоймагъан ит жюрек фашистле
Халкъ тынчлыгъын бузаргъа умутдалла.

Алай тынчлыкъны кѣбдю шуйохлары,
Дуньяда аланы сауут кѣоркѣутмаз!
Битеу халкѣла тынчлыкъ ючюн
ишлейле,
Аланы дуньяда киши хорламаз!

Урунган халкѣланы кѣол кѣыйыларын,
Уруш отда кѣйеригин сѣймейбиз,
Биз жангы эллени эм шахарланы
Уруш ойсун, бузсун деб ишлемейбиз.

Бизни Совет халкѣбыз хар заманда
Тынчлыкъ ючюн кѣрешде алгѣа барад,
Дуньяда тынчлыкъ сѣйген халкѣла бла
Бирге ол тынчлыкъны бек сакѣлаб
турад.

Тынчлыкѣда кѣч аямагѣанлай, ишлей,
Биз коммунизмге женгил жетербиз,
Биз сѣйген кѣыралыбызгѣа тийгенни
Эитда этичѣубюзча жокѣ этербиз!

1955.

ИНГИРЛИК

Эшикни кенгнге ачыб, желе ачханча,
Чабыб юйге кирди студент, таулу жаш,
Къууана, анасына жаш туугъанча,
Исламей тебсейд, студент таулу жаш.

— Тенгбиз, айт да къууанчынгы,
Биз да къошулуб къууанайыкъ санга,
— Москвачы къыз бла шагърей болдум,
Терк кийинирге болушугъуз манга!

Бир сагъатны мындан алда, бир ариу
Москвачы къызчыкъны мен таныдым.
Эки къашы, къарылгъач къанатлача,
Бек ариуду, кѳргенлей суйюб къалдым.

Кино-театр Ала-тауну къатында,
Жашла, мен ол ариу къызны таныдым.
Къысхасы—аны бла сегиз сагъатда
Киногъа барыргъа мен билет алдым!

Жаш тенглери болушуб тебрелле,
Бир тенги кѳнчегине итиу салды,
Бир тенги чурукъланы сыйпай кетиб,
Чурукълагъа кюзгюча бет алдырды.

Тенглери аны кыыз бла тубеуге
Къурайла, кызыны эрге къурагъанча,
Кеси да сакъалын ашыгъыб жюлюйд,
Кийеу нёгерлери сакълаб тургъанча.

Ашыгъа, тенглери да ашыкъдыра,
Ол сакъалын жюлюб женгил бошады,
Костюмер, артистни кийиндиргенча,
Тенги аны кийиндириб башлады.

— Муну кий, аны кыой да, кий муну,—
деб,

Студент тенглери даулаша элле.
— Бу ариу жарашады, аны теш, — деб,
Хар бири ёз кёлегин бере элле.

Алма-Атада туугъан Къзазахлы жаш
Жангы галстугун тешиб береди,
Фрунзечи Къыргъызлы тенг жашы да
Жангы пинжагын кийдириб кёреди.

Ташкентчи Узбекли студент тенги.
«Мени тубетейкамы кий»—деб, тилейд,
Орус тенги уа: «Андан эсе мени
Къалпагъымы кийсенг иги болур», дейд.

Оруслуну, Къзазахны, Къыргъызлыны,
Узбеклини, таулуну къардаш этген —
Бизни къуанчлы Совет жашауубузд,
Жаша, бютюн жашна, Совет жашау, сен!
1955.

Мыйыкъ уруб, сакъал жюлюй
башласанг,
Къызла терк-терк кёрюнюрле тюшонгде,
Къызла кёбдюле, алай барды бир къыз,
Андан ариу таблымаз жер юсюнде.

Ким билсин, кёб излерге тюшер санга,
Табаргъа уа керексе сен ол къызны.
Экигиз бирге насыблы боллукъсуз,
Сени насыбынг къолундады аны.

1955.

БИРИНЧИ НАЗМУМ

Эсимдед: гитчечигем ол заманда,
Гён чарыкъларымы киялмагъаным,
Атамы чычхансырт бийик атына
Жигитча секириб миалмагъаным.

Унутмам: чабыб юйюбюзге кириб,
Къолума къаламымы алгъанымы,
Назмуланы жаза, юйде чырмалыб,
Ол кюн дерслериме кеч болгъанымы.

Ол кюнню унуталмайма не эсе да,
Биринчи назму таулагъа этгенем,
Къууаныб: «Мен, эшда, жазыучу
боллукъ
Болурма, ой, аначыгъым!»—дегенем.

Ол кюн дерсге да иги кёл салмайын,
Жауабда тенгледен артха къалгъанем,
Билмей, окъуусуз назму жазылмазын,
Учительден осал белги алгъанем.

Сагъатла уа акъырын ёге элле,
Ёгюз арба тау жолда ёрлеб баргъанча,
Дерс бошалыб, окъуучула кетдиле,
Къонгуроу тауушну сакълаб тургъанча.

Адам кириб, жазганымы кѳрмезча,
Класс эшигини кылычын салдым.
Бошалмагъан назмуму кѳолгъа алыб,
Дагъыда мен онеки тизгин жаздым.

Мен дагъыда, жаза-буза, кюреше,
Биринчи назмуму айдан бошадым.
Районубузда «Минги-Тау» деген
Газетге мен назмуму алыб бардым.

Сен, мени биринчи, биринчи назмум,
Билмей тургъанлайын сен къайдан
келдинг?

Сен мени жаш жюрегиме саугъагъа
Уллу, жангы кыуанчылыкъны келтирдинг,

Жазбашы кюн дуньяны жылытыб,
Эртденликде школгъа келген эдим.
Май кыуанчына чыгъарыкъ газетге
Мен биринчи назмуму берген эдим.

Биз, окыуучула, эртденликде школгъа
Майны кыуанчлаугъа жыйылгъан эдик,
Исламейни аямайгъанлай тебсей,
Жарыкъ пионер жыр жырлай эдик.

Билмей тургъанлай, учителим келиб:
«Сюйюнчюлюкге бир тебсечи!»—деди,
Ол биринчи назмум чыкыгъан газетни
«Ма энди окыу!» — деб кѳолума берди.

Ассыры кыуаннгандан кѳзлериме
Битеу кюнню жарыгъы жыйылгъанча
Кѳрюннген эд. Тенгле ол кюн мени
Алгышлагъан болур эдиле ненча!

1955.

АХШЫЛЫҚЪНЫ АМАН ТЕРК УНУТУР

Аманга ахшылыкъ этген,
итге чабыр этген кибикди.
(Нарт сѣз).

Бир жол уучула тауда бѣрюню
Къууб ызындан болгъанда, бѣрю
Аладан къачыб бугъар жер табмайд,
Жокъду аны элде кири жери.

Къачыб бара пакъырачы тюбеди,
Бѣрю анга бек жалыныб тиледи:
«Сен мени машогунгда букъдурсангед
Санга кѣб ахшылыкъ этерем» деди.

Пакъырачы ийнанды сѣюне,
Ол бѣрюню букъдурду уучуладан,
Аркъасына кѣтюрюб ол бѣрюню
Къутхаргъанед ызындан болгъанладан.

Уучула тюз кѣзден ташайгъанлай
Пакъырачы машокну башын тешди,
Бѣрю анга сау бол дер орунуна,
Ол ашайма сени дегенин эшди.

Пакъырачы уа тилейди бѣрюден:
«Къой саулай этген ахшылыгъым ючюн,
Биз жолда бир тюз жаннга тюбегинчи,
Къайсыбыз тюз-терсэсек да билгинчин».

Бѣрю хо деб жолда бара тургъанлай,
Ала арыкъ, къарт итге тюбедиле.
Пакъырачы итге айтды хапарларын
Бѣрюню жанын саулай къалдыргъанын.

Пакъырачы былай айтды итге;
«Бу бѣрюню уучуладан букъдурдум,
Алай этген ашхылыгъым ючюннге
Бѣрюню мен къажая душманы болдум».

Ит да айтады анга «ѣмюрюмде,
Тургъан юйюме мен къалауур болдум,
Кѣресиз, мен къарт къарыусуз болгъанда
Юйден керек туйюлсе деб къысталдым».

Пакъырачы тилейди бѣрюден:
«Сабыр бол биз бирлеге тюбегинчи
Биз экибиз аны бла кенгешиб
Андан биз терсни-тюзню билгинчи».

Жолда бара бир къарт атха тюбелле.
«Сен айыр ишибизни» деб тилелле,
Къарт ат да ийесинден тарыгъады,
Андан да бир жукъ чыкъмазы туурады.

Къарт ат да айтады ол экисине:
Ѵмюрюм ийеме ишлей кетгенди,
Мен къарт, къарыусуз болгъанымда уа
ол

Бар, къайда суйсенг да баш тут,
дегенди».

Биягъы пакъырачы тилейд «мычы,
Биз эм ахыр жол бирсуге тюбейик,
Болунубузну биз анга айтайыкъ
Болман эсе ол айтханча этейик».

Жолда алларына тюкю тюбеди,
«Жолугъуз болсун, не айланасыз» деди.
Пакъырачы битеу ишни айтханда
Тюлкючюг'а бир кесек сагъыш этди.

Тюлкючюк айтaды пакъырачыгъа:
«Машогунга къалай букъдургъашыны,
Бу бёрюню машокгъа салыб башын,
Кёргюзтчю манга къалай къысханынгы».

Ол бёрюню машогуна терк салды,
Тюкю айтханча башын къаты къысды,
«Бир кёргюзтчю манга къалай
кётюренинги,
Учуладан къалай ётдюренинги».

Деб тюлкючюк пакъырачыгъа айтад,
Пакъырачы машокну сыртына салат.
Жолда биягъы уучула тюбейле,
Биягъы бёрю да палахгъа къалад.

«Теш, машокну башын, жибер бёрюню»,
Деб тюлкючюк анга буйрукъ береди,
Бёрю машокдан чыгъыб къачханлай
Итле бёрюню чач—тюк этиб кереди.

Бардыла эки аякълы бёрюле,
Этген ахшылыкъынгы кёрмегенле,
Сен этген ахшылыкъланы унутуб
Башы къайытыб тийерин билмегенле.

1956.

АНАМА

Игиди ана кынынын
Унутмай жүреке тутхан,
Ол бир ишинден кыуанмаз —
Табхан анасын унутхан.

Кече жукъламай кыйналыб
Ана ёстюрөд баланы,
Биз барыбыз да борчлубуз
Кёлюн сакъларгъа ананы.

Кючлюледен кючлю жимди?
Ана кючлюдю барындан,
Не къарыулу да излейди
Болушлукъ табхан анадан.

Кыйналгъанда, ауругъанда
Алгъа аны аты чыгъад,
Къайда болсам да анамы
Сыфаты кёзюмде турад.

Ма сабий заманымдача
Эркелетсенг хычыуун тийед,
Ышарсанг, кюн жангыз манга
Чыгъыб тийгенча кёрюнет.

Эртде окъу уллу киши
Мен болгъанма, суйген анам,
Сена энтда къубултсанг
Дейсе мени гитче балам.

Анам, жылларынг озалла,
Бек къарт болгъанса энди сен,
Угъай, суймейме санга
Къартса, къарыусузса дерге
мен.

Болса да заманла бизге
Тынгыламай терк ётелле,
Башыбызда чач агъарыб
Бетге ызлыкъ тизелле.

Айт, анам, не буйругъунгу,
Да мен толтурургъа хазырма!
Сени ыразы этерме мен,
Айтханынгы толтурурма.

Мен тынгылайма, айт анам,
Балангдан не сакълайса сен?
Аны бек суймеклигинден,
Бек суйюб ёстюрсенингден.

Эки башха сёзледиле,
Ата-журт эм табхан ана,
Алай билеме алада
Экисинде да бирд магъана.

Къайда айланьургъа, ишлерге
Тюше эсе да манга,
«Бизни жашыбыз дегенигиз»
Эшиледи къулагъыма.

Айдан ким жарыкъ кёрюнед?
Манга сен кёрюнесе анам,
Манга къубултуб бюгюн да
Айтычуса — гитче балам.

1956.

АЛАЙ СЮЙЕМЕ СЕНИ

(Жыр).

Кёк тенгизни суу шактым болса,
Кёкню булуту кяггытым болса
Ой, жюрегимде суймеклик сёзюм
Сыйымаз кяггыт жазылыб толса.

Алай суйеме, ма алай суйеме
Колхозчу кыыз, сен кяра-кяашчыкыны,
Сен да алай суй, ой мени ариуум,
Тауда кёй кютген таулу жашчыкыны.

Суйгенден сени таза жюрегимден
Ма бу жырны мен санга этеме,
Сен, суйгенчигим, элде ишлейсе
Мен'а жайлыкда кёйла кютеме.

Тансыкма суйгеним, кёз жарыгым,
Сен—танг жарыгы кюуанчлы кюнню
Ала кёзчюгом, суйгеним мени,
Мен жанымдан да суйеме сени.

Терезегизни ой кенге ачыб,
Сен узун кяра чачынгы тара,
Эртден сайын мен эсинге тюшсем
Тау жайлыкыга мени таба кяра.

Сыбызгъы согъа: сюрюу кыйырында
Тангым санга жыр эте атады,
Саным кыошда, жайлыкъда болса да
Кёсюм мукъуладисча элге тартады.

Жюрегим алай тартхандан санга,
Кёз кирпик кыакъмай кыарайма элге,
Айланч жолланы, кыланч жолланы
Сен чыкыда келчи мен тургъан жерге.

Келсенг мында кёрюсе ариуум,
Чыкыгъан жерлерин ма тау сууланы,
Ариу жайлыкъла да кёрюсе сен
Семиргенлерин колхоз малланы.

Кел суйгенчигим бизни тауланы
Байлыкъларын — сыйларын да бир кёр,
Санга тансык болуб термилген
Жюрекге келиб кыуанчылык бер.

1956.

АЙШАТ БЛА ЖАМАЛ

Жаш—Эй, бизни колхозчу кызы Айшат,
Сен жарыккыса чолпак жулдуздан,
Эришиуледе рекорд салып
Махтау аласа кыралыбыздан.

Кызы—Ой, сен бизни элли жаш Жамал,
Табсанга кесинге бир амал,
Керексиз айланганны кыюуб
Кютсенг' а бизни фермада мал.

Жаш—Эх, ариу Айшат, айтчы манга
Кимд бу бузоуланы ёстюрген,
Колхоз ийнеклени семиртиб
Кыралыбызгъа кёб сют берген?

Кызы—Ой Жамал кыалай эринмейсе,
Сен кюн сайын кыошха чыгъаргъа,
Ауанам кибик сен тохтамай
Тёгерегиме айланыргъа.

Жаш—Мен эсима саулай салгъанма,
Хар ишигизни да билгенме,
Алай бу ариу бузоуланы
Ким ёстюргенин мен билмейме.

Къыз—Ой Жамал, бузоу болмаз сени
Хар кюн сайын бери келтирген,
Айт, санга бузоу керекмиди,
Огъесе бузоула ёстюрген?

Жаш—Бузоу ючюн къарным ауруса
Кимге сорурумуну билирем,
Бузоуланы сора мен келсем,
Зав. фермагъа сора келирем.

Къыз—Нек хар къуру манга келесе
Бек алчы болгъанны сорургъа,
Алчыланы сора айланмагъанлай
Кюреш сен да алчы болургъа.

Жаш—Фермагъа не кёб жюриюсем да
Бир арымайды мени саным,
Битеу республикам билгенни
Нек жашыраса менден жаным?

Къыз—Ой! Жамал, бизде алчыланы
Битеу къырал да биледи,
Эришиулени алчыларын
Сокъур болмагъан кёреди.

Жаш—Эх! сенсе жаш жюрегим мени
Тынч тургъан жеримде къоймагъан,
Ариу Айшатчыкъны суйгенден,
Къараб сыфатындан тоймагъан.

Кечгинлик бер манга Айшатчыкъ
Башынгы кёб аурутдум сени,
Мен сени бла мал ёстюрюрге
Къош нёгерге алсанг'а мени.

1956.

УЛУТХА АТЫ КЪУРУСУН

(Озгъан кюнледе болунган иш)

Жауунлу кече Мажирли тор аты
Кишен салыб кетгенлей тас болгъанед,
Балчыкъда ат ыз бла баргъанында
Кишенни Зулкъайлада табханед.

Кишенни алыб Мажир Зулкъайгъа дейд
Бу кишен сизни арбазда тешилгенд,
Ат отлай тургъан жеринде тас болгъанд
Ызы уа сизни юйге алыб келгенд.

Ол Зулкъайгъа ат къайдад деб сорад,
Зулкъай къоркъуб, жунчуб къайгъыгъа
къалад,
Зулкъай мен ат кёрмегенме дегенде
Аланы ишлери бек даулаш болад.

Ол экиси уруш туююш болгъанда
Хоншулары ол къаугъагъа келедиле,
Урушханна, туююшгенни къоюгъуз да
Сиз ишни сюдге беригиз дедиле.

Ол заманда тау элдеде судия
Ким боллугъед эфенди тургъанлай,
Эфенди тамбла келигиз деди
Ол жашла ишлерин айтханлай.

Экиси да эртденликде келдиле
Эфендини сюд этиучю жерине,
Эфенди шинтигине олтургъанлай
Зулкъай терк-терк къарай аны кёзюне.

Жаш эфендини кёзю — башы бла
Кеси болгъан жерге эс бурдурду,
Къолтукъ тюбюн къолу бла кёргюзтюб,
Эфендини сагъышха къалдырды.

Эфенди былай сагъыш этед:
Бу къолтукъ бош кёгюзтмейд манга.
«Ахчам кёбдю ишни ахшы этсент
Дейд, ахча берликме ултхагъа санга».

Анга ийнаныб мал кёз эфенди
Сюд Зулкъай ыразы болурча этди,
Ол урлагъанны да урламагъанд деб
Мажирни терс этиб сюд алай битди.

Сюд бошалгъанлай ала экиси да
Олтургъан жерлеринден турдула,
Бири къууана, бири уа мудах,
Кетерге деб эшикге ал бурдула.

Эфенди уа къолтугъун кёргюзтгеннге:
«Тохта, Зулкъай, санга сёзюм бард»
деди,
Мажирге «сен кюнюнгю бир да бош
кетермей
Бар да атынгы изле» деб жиберди.

Сора эфенди сорады Зулкъайгъа:
«Не эди деб ол кёргюзтгенинг манга?
Сен къолтукъ тюбюнгю кёргюзтгенингде
Сюдню этдим таб болурча иш санга».

Да Зулкъай да айтады эфендиге:
Къолтукъ тюбюмде баред бир уллу таш,
Сюд мени жаныма этмесе, эфенди,
Антымед таш бла жарыргъа баш».

Энтда барды бир къауум улутхачыла
Ишден ёз хуржунун алгъа кёргенле,
Не аман иш этген къызгъанмай берсе
Тюзд деб аны чыгъарыб жибергенле.

Бизни ичибизде улутханы аты
Жокъ болсун, тамыры бла къурусун.
Бизни эркин Совет къыралыбызда,
Улутха, санга чырт да жер болмасын.

1956.

МУДАХ ЖАШ

(поэма).

Къызым, олтурчу къатыма,
Сен тынгыла хапарыма.
Мен айтаим аны санга,
Кёл салыб иги тынгыла.

Бурун тиширыугъа жашау
Болуучу эди бек аман.
Тенглик жашауну бергенди
Энди бизге Совет заман.

Кёб заманны мындан алда,
Хайыр бермей, этген иши,
Жашай эди бек къыйналыб
Омар атлы бир къарт киши.

Сабийлери ёксюз къалыб,
Ёлгенет аны къатыны.
Жашауу къыйындан аны,
Къыйналаед жаны, саны.

Мында айтылынган затла эски заманда болгъан
ишни хапарыды.

Алгъын къартла бара элле
Меккагъа хажи кылыргъа.
Омаргъа уа кыйын эди,
Хажи кылыргъа барыргъа.

Болса да умутда эди
Барыб Мекканы кӛрюрге,
Жашы — кызы ёсгенлейин,
Ол хажи болуб келирге.

Ол, жалчы да кӛул да болуб,
Ишледи кӛб кыйынлыкъ кӛрюб,
Жыйды жолуна ахчачыкъ,
Къарнындан, юсюнден бӛлюб.

Жашы — кызы да ёсгенлей,
Жашын да алыб тебреди.
Омар эфендиге барыб,
Бизге бир кел деб тиледи.

Эфенди да ашхыды деб
Ол герк окъуна тебреди.
Сора аны биргесине
Омарны юйюне келди.

Эфендиге Омар айтды,
Санга этеме аманат
Кызым Зайнаф кеси къалат,
Болмасын анга хыянат.

Санга этмейин кимге этейим
Кызым Зайнафны аманат?
Аллыбызда сен жюрюйсе,
Ышанат санга жамауат.

Эфенди айтат Омаргъа,
Тилегинг тынгылы болур.
Мени кёзюм жете турса,
Къызынг хыянатсыз турур.

Ма эфенди алай айтыб
Омарны ышангылы этет.
Сора Омар жашын алыб
Саламлашыб, чыгъыб кетет.

II

Ала, кёзлю, къара къашлы,
Ариу къызчыкъ эд, бек Зайнаф.
Инчге белли, субай санлы,
Сёзю чыкъмай — эди зыраф.

Омар Меккагъа кетгенлей
Эфенди башлады жюрюб,
Сен манга аманатса деб,
Кюн сайын Зайнафха келиб.

Бир кюн Зайнафлагъа барыб,
Абидезге суу бер деди,
Зайнаф къумгъаннга суу къуйуб,
Эфендиге элтиб берди.

Къолундан къумгъанны алыб
Къарайт Зайнафны кёзюне,
Тишсиз гуппур эфендини
Аман зат тюшюб эсине.

Сора айтат ол Зайнафха,
Олтур, дейт, мени къатыма.
Сюйгенме сени жанымдан,
Аллыкъма сени къатыннга.

Мен тамбла неках этиб
Сени юйюме элтейим,
Сабий эсенг да суйгенме,
Сени алмай не этейим?

Эфендини сёзюн эштиб,
Зайнаф абызыраб къалад.
Жюреги кыйналгъандан
Кёз жилямукълары барад.

Эфенди сорат Зайнафха,
Нек тюрленгенди бетинг?
Мен кесим къарт болгъанлыкъгъа,
Жумушакъ тийер этим.

Зайнаф'а жауабха анга,
Айыб туйюлмюд дейт санга,
Юч жыйырма жылдаса сен,
Он алты толмагъанд манга.

Артыкълыкъ этген гюнахды
Деб сен жамауатха айтаса.
Кесинга аман ишни кьоймай
Гюнахсызма деб тураса.

Къыз айтыб бошар-бошамаз,
Къарт эшикни къадауун салды,
Ол мыйыкъчыкъларын сылай,
Зайнафны къатына барды.

Уллу быдырлы эфенди,
Умут этеди кьучакъларгъа,
Кёб къатынны алдагъанча,
Сабий Зайнафны алдаргъа.

Зайнафчыгъа отчагъадап
Къызгъан къысхачны сермеди,
Эфендини умутуна,
Зайнаф бир да бой бермеди.

Тюз къысхач тийгенлей жангы
Къатын аллыкъны башына,
Башындагъы кёрпе бёркю
Чартлаб тюшгенед аллына.

Экинчи кере ургъанлай
Къартны эси аууб къалды.
Къабан балчыкъгъа аугъанча,
Отчагъада кюлге ауду.

Зайнаф бек жунчуб, къалтыраб,
Терезе уатыб чыкъды.
Ёлтюрюб кьойдум ушайд деб,
Ол къачыб халжарда букъду.

Эфенди, сора эс жыйыб,
Къобду, ол кюлге боялыб.
Бу'а ишден тьойюлтда деб,
Керексизине кыйналыб.

Иги окъуна кьойгъанды,
Налат къыз мени ёлтюрмей,
Мени жаным саулай кьоймам,
Анга дертими жетдирмей.

Деб эфенди жюрюй эди
Къолларын салыб сыртына,
Къыздан кёб иги кёреем,
Эрсиз, халал тул къатына.

Ол сезлени алай айта,
Къагъытны алды къолуна,
Санга дерт жетдирейим деб,
Тебреди сора жолуна.

Юйюне келиб олтуруб,
Къагъытны жазыб тебреди,
Болмагъан затланы жазыб
Омаргъа къагъыт жиберди.

Жазды эфенди Омаргъа:
'Тыялмайма мен Зайнафны,
Естиоргенда этмегеенг,
Сен аллай къахме саякъны.

Къызынг Зайнаф къахме болгъанд,
Эл къюкюге, сёзге къалгъанд,
Ол жамауатны аллында
Бизни бетибизни жойгъанд.

Ариулукъ бла къурешдим,
Тынгъыламады сёзюме,
Мен нек алгъан болур эдим
Ол аманатны кесиме.

Аллайынг ёлюб кетгенден,
Андаш къууанч санга къайда,
Ол юйюнде тургъанлайын
Хажни болсанг да не файда.

Ол къагъытны Омар алды
Намазлыгъында тургъанлай,
Санлары къалтыраб къалды
Ол къагъытны окъугъанлай.

Къагъыт къолунда къалтырай,
Эки кёзюне къан чабды.
Бети чойунча къаралыб
Ол къагъытны жыртыб атды.

Атасыны халин кёрюб,
Жашы къоркъуб чабыб барды,
Зайнаф ёлюбмю къалды деб
Къоркъа, атасына сорду.

Айтат жашына жауабха,
Эгечинг саякъ болгъанды,
Ол жамауатны аллында,
Бек бетибизни жойгъанды.

Бар, жашым, сен менден алгъа,
Къурут къахмени юйюмден,
Сен аны кесиб келмесенг,
Мен юяллыкъма элимден.

Аны бойнун кесиб манга
Келтирмесенг сен къанындаң,
Юялмай элиме къайытмам,
Кем этерме сени сандан.

Ол айыбны кетермесем,
Хажы къылгъаннга саналмам.
Мен аны жаны саулайын
Жамауатыма чыгъалмам.

Жашы атасына угъай,
Деб айталмай, жол кёл алды,
Ол къагъытха ол ийнанмай,
Жол узуну жиляй барды.

Ол юйлерине жетгенлей,
Бек мудах тюшдю жаш атдан,
Бети бек, терк-терк тюрлене,
Акь болуб бети кьагьыгдап.

Зайнаф'а аны кёргенлей,
Кьууаныб чыкьды аллына.
Ол жашны мудах кёргенде,
Бек кьоркьгьанед атасына.

Ол сорду кьарындашына,
Кьайдат атам, не болгьанды?
Ол сенден айырылыб,
Жангызлай кьайда кьалгьанды?

Кьарындашы айтат Зайнафха,
Эфендиден кьагьыт алдыкь,
Окьугьанда экибиз да,
Бек хыйсабсыз мудах болдукь.

Атам кьагьытха ийнаныб,
Сени ёлтюр деб ийгенди,
Малны кесгенлей сени кесиб,
Кьанындан келтир дегенди.

Тебречи эгечим жолгьа,
Атам айтханча эталмам,
Таб алай болгьан болса да,
Мен кёзюм кьыйыб кесалмам.

Кел, мен бир жары элтейим
Сени бир адам кёрмезча,
Сени саулай кьойгьанымы
Атам арталлыда билмезча.

Сора Зайнаф айтат жашха,
Неденсиз манга гурушха?
Сиз айтхан ишни угъай да,
Чыкъмагъанма тыш жумушха.

Бир киши да кѳрген болмаз
Меңи бир намыссыз атлаб,
Юйюбюзден чыкъмагъаилай,
Мең тургъанма сизни сакълаб.

Мең сени мында къоярем,
Кѳси къарыуумдан келсе.
Экибизни да ѳлтюрюр,
Ол ишни атабыз билсе.

Сен ѳлгенден эсе уа деб
Мең ѳртенде да жанайым,
Элт къайры элте эсенг да,
Сен элтген жерге барайым.

Чыгъады къыз алай айтыб,
Жиляй, тарала жолуна,
Къарындашы бек мудах болуб
Къызны алады ат бойнуна.

Эки ѳксюз жол узуну,
Жиляй бардыла таралыб.
Кѳрген артыкълыкъларындан
Жюреклери къаралыб.

Терк-терк тюшеед аланы
Эске жарлы аналары.
гксюз къалай ѳсгенлери,
Ач, жалангач болгъанлары.

Ала кечени узуу
Бир тохтамай бардыла,
Ат бек арыб тохтаганда
Тохтаб, атха аш салдыла.

Жаш айтады эгечине,
Боллукъду деб келгенибиз.
Бу кюнню кѣргенден эсе,
Туумай къалгъаек экибиз.

Бир-бирден айырылмай,
Сау кюнню бирге турдула.
Ой, айырыла туруба,
Бек жилию, сыйыт болдула.

Сени жаууунг кѣргей эди
Аллай айырылганланы,
Бири-кетиб, бири-къайытыб
Айырылалмай аланы.

Артларына терк-терк къарай,
Термиле айырылдыла.
Къарындаш юйге, эгеч тюзге,
Жашау излей жол бурдула.

Жаш'а тохтай, арсар бола.
Къайытыб Зайнафха барайым.
Жангыз эгечсиз туралмам,
Ол болганлай, мен болайым.

Деб, кѣб кере сагъыш эте,
Салыб юйлерине келди.
Къартха не этейм? ансы деб,
Ол тутуб улакны кесди.

Кесиб улакъны къанындан
Атасына алыб келди.
Бу Зайнафны къаныды деб,
Къанны атасына берди.

Жаш кызынг ёлдю дегенлей,
Жюреги бек къайгъы болду.
Быллай бир жюрек жарсыугъа,
Зайнаф манга неге тууду?

Андан эсе анагъыздан
Ит кючюк окъун туугъаед.
Быллай бир жарсыу болмайын,
Кызым туумай къалгъаед!

Ёлюгюн не этгенсе деб,
Омар жашына сорады?
Узун акъ сакъалын сылай,
Жерте олтуруб жилиды.

Жаш айтат: элден чыгъарыб,
Мен уллу къолгъа элтгенме,
Аны анда бойнун кесиб,
Уругъа атыб кетгенме.

Энди къуру юйге барабыз
Деб жашын алыб тебреди,
Халкъгъа къалай кёрюнеим
Дей бек мудах юйге келди.

Омарны келгенин эштиб,
Эфенди ары терк жетди.
Омар анга ыйнанырча,
Ётюрюк тилге кёб этди.

Кёб хапар ала айтдыла,
Зайнафха жарсыгъана жокъ,
Омар къызындан бошады,
Эфендиге не? къарны токъ.

III

Зайнаф эки жыйырма кюн
Жиляй — тарала айланды.
Чыбчыкъ учса да элгене,
Ачдан—сууукъдан кыйналды.

Айлана келиб тюбюнден
Шаудан чыкыгъан терек табды.
Жаныуарладан къоркъуб,
Ол терекге миниб жатды.

Терекде кёб сагыш эте,
Тангы жукъламайын атды.
Этген хатам мени болмай,
Ит эфенди мени къабды.

Ол, чачын эше тургъанлай,
Бир тюрлю тауушла чыкыды,
Жаныуарла сунуб къоркъуб,
Терек бутагында букыду.

Ол кезиуде жигит Мухтар
Келгенед агъачха уугъа,
Агы кеси да бек арыб,
Тохтагъанед шаудан суугъа.

Мухтар суугъа къаптанганлай,
Сууда бир аууана кёрдю,
Бу не сейир, алапат деб,
Ол башын ёрге кётюрдю.

Къараса уа бир ариу къыз
Жилъй, терекде олтуруб,
Мухтара къызны кѳргенлей,
Башлады хапарла соруб.

Эгечим, не айлапаса,
Нек тураса бу жерде?
Сени ауапангы кѳрдюм,
Мен суу иче туруб кѳлде.

Эй! эгечим сен кѳркъмайын,
Тюшчю сен терекден бери.
Сен да адам, мен да адам.
Мен агъачда кѳймам сени.

Бек ариуса, сурат кибик,
Кѳргенлей суйдюм сени.
Мени биргеме кел бизге,
Сен болурса тенгим мени.

Не зат эт деб тилесенг да,
Сен айтханны мен этерме.
Жанымдан да сени суйюб,
Сени кѳлюнге жетерме.

Сени кѳйуб кеталмайма,
Тюшчю, чырмама жолумдан,
Мен элтирикме юйюме,
Суйгенме сени жанымдан.

Ол затны уамай эсенг,
Кел кѳйпама жанымы:
Мени да эгечим болуб,
Болурса кѳзы анамы.

Ол сѣзлени эштгенлей,
Зайнаф тюшсѣд терекден.
Тенглеримден ажаидым деб,
Къайыта келиб жиликден.

Зайнаф айтады Мухтаргъа;
Ышапама толу санга,
Туугъан эгечинг болайым,
Элт сен мени ананга.

Ох, алай'а болсун деб
Зайнафны алыб тебрѣди.
Зайнафха кѣб арну айта,
Юйлерице алыб келди.

Мухтар Зайнафны келтириб,
Ол айтды къайда табханыш.
Юялса да букъдурмады
Кѣргенлей суйюб къалгъаныш.

Жашы келтирген Зайнафны,
Анасы къызыча кѣрдю.
Анасыз ѳсген Зайнафха
Анангча болурма деди.

Сора жашаб башладыла
Эгеч, къарындашча ала,
Аланы жашауларына,
Хар кѣрген адам сукълана.

Экиси жашай эдиле
Бир-бирлерин бек суйгенлей.
Анасы келин бол деди,
Ол суйгенлерин билгенлей.

Келин этиб ол Зайнафны
Къууаныб алды жашына .
Юйлеринде тургъанында,
Бюсюреб этген ашына.

Бир бѣлек замандан сора
Туугъанед жашчыкъ алагъа.
Ол бек иги кѣрюнненед,
Мухтарны табхан анагъа.

Жашчыкъны кемсиз суюдюле,
Мухтарны ага-анасы.
Къалай суймесинле аны,
Ол жангыз жашны баласы.

Бир жол Зайнафны жюреги
Къыйналыб ол мудах болду.
Нек былай мудахса сен деб,
Мухтар къатынына сорду.

Бард атам эм къарындашым,
Ала тюшелле эсиме,
Хар эсиме тюшген сайын,
Жукъ да кѣрюнмейд кѣзюме.

Мен аланы кѣрмегенли
Кѣб кюнле, жылла оздула.
Мен алагъа термилгенден
Этим, саным да аздыла.

Мухтар айтат Зайнафха,
Суйе эсенг бар, ийеме.
Сен анда кѣб турмагъанлай,
Къайытырынгы тилейме.

Мухтар Зайнафны суйгенден
Сен мудах болма, бар деди.
Жек арба, элт юйюне деб,
Ол атасындан тиледи.

Зайнаф жашчыгъын да алыб
Узакъ жолгъа тебретиле,
Сау кюнню узуну келиб,
Солургъа ат жибердиле.

Алайда кюн кеч болгъанда
Суу бойнунда от эгдиле.
Энди кюн кеч болгъанды деб,
Жатайыкъ былай дедиле.

Зайнаф жатхан эд жукъларгъа
Къаты къучакълаб жашчыгъын,
Жашчыгъы да жукълай эди,
Чырт кетюрмейини башчыгъын.

Ала жукълагъанлай къартны,
Тюшдю эсине аман иш.
Татлы жукълаб тургъанлай,
Зайнаф кѳргенед аман тюш.

Элгениб юаннганында,
Бѳрю къозу марагъанча.
Къайын атасы суйрелиб,
Келеед жилин келгенча.

Зайнаф халын таб кѳрмейин,
Жашчыгъыны къатына турду,
Зайнафны урама деб къарт
Жашындан туугъанны урду.

Зайнафны кьойнунда жашы
Окъ тийгенлей ёлюб кьалды,
Зайнаф жилий-сыйыт эте,
Суу бойнунда асырады.

Не этерин билмегенлей,
Зайнаф кёб жэрлеге барды.
Ата-юйюн, не эр юйюн
Излеб табмайын кьалды.

Кьарны ач, юсю жаланигач,
Зайнаф кёб кьыйынлыкь кёрдю.
Сора кьойла кюте тургъан
Бир сюрюучюге тубеди.

«Кьонакьгъа азыкь ашатыб,
Алай хапар сор дегенлей»,
Жаш терк окьуна аш берди,
Ач болгъанын билгенлей.

Азыкь ашаб бошагъанлай,
Зайнаф сорады хапарла,
Не элденсе, не жерденсе,
Кимнид бу сен кютген малла?

Мен жалчыма Хасан деген,
Бир элде бай адамгъа.
Узакьдан келиб киргенме,
Мен анга беш жыллыкь жалчыгъа.

Кёбдю Хасанны маллары,
Бир минг бла беш жюз малы.
Керекди жалчыгъа адам.
Жетишмейди жалчылары,

Сюрюучю сораг Зайнафха,
Не айланаса, жюрюйсе?
Айт, не къайгъынг барды сени
Бош айланган сен туююлсе.

Зайнаф айтады анга,
Бир тилегим барды санга,
Кесинге эт мени эгеч,
Ауруд жан менлай жаннга.

Анам бла этеме ант
Туугъан къарындаш болургъа,
Жаным ёлюб кетгинчиннге
Антымы бузмай турургъа.

Ол сагъатдан тюз алайда
Эгеч къарындаш болдула,
Энди къайры барайыкъ деб,
Сагъыш эте олтурдула.

Сагъыш эте Зайнаф сораг,
Бу жарлы сюрюучю жашха,
Сени кийимлеринг бармыд
Юсюнгдегинден башха.

Артыкъ кийиминг бар эсе,
Келтир атаны кийеим,
Сени бла жалчы болуб,
Байгъа мен къой кютейим.

Жаш Зайнафны сёзюн эштиб
Къошдан кийимле келтирди,
Къыз жаш кийимлени кийиб,
Хасаннга жалчыгъа кирди.

Мурдар къайын атасы уа,
Юйюне къайытыб келгенлей:
Жашына айтды ётюрюк,
Къураб айта билгенлей.

Жашым, мени келинчигим,
Аллах ургъан зат кёрейем.
■ Ол къахме ючюннге деб мен,
Жолда кесим да ёлеем.

Арыб биз солуй тургъанлай,
Бир акъ—туйакъ атлы жетди.
Аны кёрюб мени къойуб.
Къатынынг аны бла кетди.

Эртде суйгени кёреем,
Сёлешгенлерине кёре.
Андан тебреген кёреем,
Жашха тюберигин биле.

Белинде алтын къама
Бичагъы отча жана,
Сыфаты къараб тоймазча,
Къоркъмай къатына бармазча.

Ма аллай жигит жаш эди,
Керти да тизгинин жыйгъан,
Андан кимда къоркъур эди,
Къарамы къоркъутуб тургъан.

Мен акъылларын ангылаб,
Жибермезге къаты болдум.
Ол бичакъ бла сермегенде,
Къачыб кючден къутулдум.

Жашы ол хапарны эштиб,
Тор атына ийер салды.
Аны табмай мен къайытмам деб,
Ол таукел болуб атланды.

Мухтар да бек кёб айланды,
Бек кёблеге сорду, айтды.
Къатынын жашын табмайын,
Мудах юйюне къайытды.

Мухтар дагъыда тынчаймай
Жолгъа къарт атасын алды,
Айланыб излеб табмайын,
Къызы атасына барды.

Айтады Мухтар ма анга,
Къайын атасы Омаргъа.
Мен кийеуюнгме таны деб,
Сен суйе эсенг таныргъа.

Омар былай айтады,
Суй дей эсенг мен суйейим.
Мени кызым жокъду сора,
Къайдан боласа кийеуюм?

Мухтар да сорат Омаргъа,
Къалай жокъду кызынг сени?
Айтханыма айыб этме,
Кызынг Зайнаф юйдегимд мени.

Баред кызым Зайнаф харип,
Ол сабийлейин ёлгенди,
Эрге зат да баргъынчыннга,
Ол манга бушуу бергенди.

Мухтар айтады Омаргъа,
Аны тамамын билмейме.
Мен санга хапар айтайым,
Тынгыларынгы тилейме.

Уучулукъну мен бек суйюб
Барыучу эдим мен уугъа,
Бир кюн быягъы уугъа деб,
Тебреген эдим мен жолгъа.

Агъачда айлана келиб,
Шкок атхан эдим буугъа.
Ол бууну да суйрегенлей,
Жетген эдим шаудан суугъа.

Суу ичерге къабланганлай,
Мен сууда ауана кёрдюм.
Бу не сейир, алапат деб,
Башымы ёрге кётюрдюм.

Сора башымы кётюрюб,
Терек бутакъгъа къарадым.
Зайнафны терекде кёрюб,
Мен бек сейирсиниб къалдым.

Не айланаса, жюрюйсе-деб
Мен барын Зайнафха сордум
Аны терекден тюшюрюб,
Мен хапар сора олтурдум.

Ол'а айтхан эди манга:
Жилик жыяргъа баргъанем.
Андан къайытыб келе туруб,
Былайда ажашыб къалгъанем

Зайнаф хапарын айтханлай,
Юйюбюзге алыб бардым.
Халин, ишин бек жаратыб,
Кесиме къатышга алдым.

Олда айтхан эди манга
Барт деб атам, къарындашым,
Ала эсиме тюшселе,
Татымайт деб манга ашым.

Зайнаф айтхан эди манга
Сиз жашагъан элни атын.
Жангыз атам, къарындашым,
Деб: айтмайд болгъан затын.

Сизни кѳрге термилгенде,
Бар, кѳр деб аны жибердим,
Ол къайытыб келмегенде
Сизге аны сурай келдим.

Мухтар айтханны эштгенлей ,
Омар жашына буйрукъ берди.
Ол эфендини да алыб,
Барыбыз да излейик деди.

Быягъы эфендиге да,
Сенсиз жол болмаз дедиле,
Аны да биргелерине
Алыб жолгъа тебретиле.

Зайнаф жалчы жашла бла
Хар жумушну да эте эд.
Отун жарыб, сууда алыб,
Ол къойланы да кютеед.

Жашла ойнасала-кюлселе,
Зайнафха ачыу тийиучюед.
Башын ёрге кётюрмейин,
Бек мудахлай туруучюед.

Ойнагъан-кюлген тенгле,
Бармай эдиле къатына.
Чам ат атагъан эдиле,
«Мудах жаш» деб атына.

Тенгле аны суюе эдиле,
Бир да айыбын кёрмейин.
Жаш тенглери суна эдиле
Ол кыыз болгъанын билмейин.

IV

Мухтар нёгерлери бла,
Эл — жер къоймай кёб айланыб,
Жетдиле байны кьошуна,
Ала бары да бек арыб.

Къойчу кьошну таматасы,
Кьошха жарыкъ кьонакъ этди.
Жырлайыкъ, хапар айтайыкъ,
Эрикмей турсунла деди.

Жырлай билген жырласын деб
Ол жашлагъа оноу этди.
Ким жырлаб, ким хапар айтыб
Кезиу Мудах жашха жетди.

Кезиу манга жетген эсе,
Мен жыр-жырлай билмейме.
Сизге хапар мен айтайым,
Сиз тынгылагъыз, тилейме.

Къулакъ эштгенми айтайым,
Кёз кёргенними хапарлайым?
Къайсын айтсам ыразысыз?
Мен аны сизге сорайым.

Къулакъ кёб затла эштеди,
Кёз кёрген айтсанг суюебиз.
Кёзюнг нени кёрген эсе,
Биз аны айт деб тилейбиз.

«Мудах» айтат алай эсе,
Бу къошдан адам чыкъмасын,
Тышындан'а къошубузгъа,
Башха адам да кирмесин.

Къош тамата уа айтады,
Биз сен айтханлай этербиз,
Къошдан тышына, не къошха
Бир жанны да жибермебиз.

Зайнаф башлайды хапарын,
Омар Меккагъа кетгенин.
Омар хажиге кете туруб,
Ол кимге аманат этгенин.

Омар хажиге кетгенлей
Эфенди юйге жюрюгенин.
Ол айтханнга бой салмайын,
Къыз анга къычхач тийиргенин.

Къарындашы къайры элтгенин,
Къайры суюсенг бар дегенин.
Кёб айлана, жюрюй кетиб,
Ол Мухтаргъа тюбегенин.

Омарны жашы айтады,
Бу хапар эгечиме ушайт.
Кёз кёргенни айта эсенг,
Айт сен ол кызы кыайда жашайт?

Тамата айтады былай,
Тынгылагъыз дейт жашлагъа.
Сёзню бёлмегенлейине,
Къойчугъуз айтыб бошаргъа.

Эфенди аны эштгенлей,
Тынчлыкъсыз болуб тебрейди.
Аланла, кърным бек ауруйт,
Эшикге чыгъайым дейди.

Къош тамата уа айтады,
Кърны ауругъан да тёзсюн.
Биз эштген хапарны ол да,
Бизнича тынгылаб эштсин.

Алай айтыб эфендини
Къоймад тышына чыгъаргъа
Эфенди дыгалас этет,
Ол суймейин тынгыларгъа.

Зайнаф тохтамай айтады
Эфенди письмо ийгенин.
Омар бар кызымы кес деб
Жашын юйге жибергенин.

Айтады бёлмей хапарын
Ол Мухтаргъа баргъанын,
Мухтаргъа къатын болгъанын,
Алагъа жашчыкъ туугъанын.

Мухтар'а аны эштгенлей,
Сермеб къамасын чыгъарады,
Билесе къайда болгъанын
Таб бу сагъат деб тохтады.

Тамата сабыр бол дейди,
Мухтарны аллына турад.
Ариу айтыб, сабыр этиб,
Жашны жерине олтуртад.

Айтат — эри атасы бла
Юйлерине жибергенин.
Къайын атасы да жашын
Не ючюнге ёлтюргенин.

Мудах — жаш хапарын бошаб,
Барыб жерине олтурду.
Къайда кёргенинги айт,
Деб Мухтар секириб турду.

Кёргенлей сизни таныдым,
Сиз да танырсыз деб турдум.
Къайын атам юялмайын,
Излеб келди, сейир болдум,

Деб терк бёркюн тешиб Зайнаф,
Ол чач эшмелерин ийди.
Ма, сиз излеген Зайнаф деб,
Ол алларында суйелди,

Аны эштгенлей Мухтар,
Сермеб къамасын чыгъарды.
Къама бла ургъанлайын,
Мурдар атасы ёлюб къалды.

Саякъ къарт эфендиня уа,
Жауур эшекге олтуртдула.
Эл кюлкюге айландырыб,
Эллеринден кьуртдула.

Зайнафны юйге келтириб,
Уллу кьууанч, той болдула.
Термилгенле бир-бирни табыб,
Насыблы жашаб кьалдыла.

1956.

БАШЛАРЫ

Сюйген Партиябыз жашасын	3
Ёмюрге бирге	5
Сабийликни эскергү	8
Алгыш	11
Волгагъа салам	14
Тилчи	15
Алийчикни тереклери	18
Аскерде сүйгениме	20
Жаз башында	22
Кюз артында	24
Къыш	26
Сүй мени ариу тилими	28
Жаз башыны жылыуундан	29
Жай тау элде	30
Ингирликде	31
Сени сары алтын кюн жаннганча	32
Эки партизанга	33
Туугъан элиме	39
СОВЕТ Союзну жигити — Байсолов Алимни жыры	47
Партияны жашына	49
Фрунзе шахаргъа	51
Сен ариугъа	52
Хазыр бол	56
Тенгими жашчыгъына	58
Сени къобузунг къууанч береди	59
Сүймекликге	60
Алгыш аякъ	61
Чалгычыла	63
Эринчекни дарманы	64
Окъургъа шахаргъа	66
Келинчикни жашчыгъы	68
Исманл бла бойнакъ	70
Сүйгениме	78
Ата журтума	80

Аман къатын	81
Ахмат бла Зухура	83
Къызы жыры	86
Колхоз тойда	88
Тынчлыкъгъа.	90
Ингирлик	92
Мыйыкъ уруб, сакъал жюлюй башласанг.. . . .	94
Биринчи назмум	95
Ахшылыкъны аман терк унутур	97
Анама	100
Алай сюеме сени	103
Айшат бла Жамал	105
Улутха аты къурусун	107
Мудах жаш (поэма)	110

Исса Боташев

ПОЮ ОТ ВСЕГО СЕРДЦА

(Стихи и песни)

(на балкарском языке)

Редактор Ж. З а л и х а н о в

Худ. редактор Р. С. Т а б а ч н и к о в

Тех. редактор С. Ч о т и е в

Ответ. корректор Х. К у л и е в.

Слано в набор 22/1-1957 г. Подписано к печати 8,111
1957 г. Д-01843 Бумага 70X92^{1/2}. 4,37 физич печ. л.,
5,43 условн. печ. л., 4,02 уч.-изд. л., Тираж 3000 экз.
Заказ № 192. Цена 2 р. 10 к.

Фрунзе, тип. № 2 Главиздата Мин. культ. Кирг. ССР